

**Masterproef
Politieke Communicatie**

**Framing van de Arabische Lente. Een vergelijkende
analyse van Vlaamse, Franse en Amerikaanse kranten**

Kirsten Van Camp

**Promotor: Prof. Dr Jeroen Van Laer
Verslaggever: Prof. Dr Christ'I De Landtsheer**

Master Politieke Communicatie (www.politiekecommunicatie.be)
s0112834
Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2011-2012

**Masterproef
Politieke Communicatie**

**Framing van de Arabische Lente. Een vergelijkende
analyse van Vlaamse, Franse en Amerikaanse kranten**

Kirsten Van Camp

**Promotor: Prof. Dr Jeroen Van Laer
Verslaggever: Prof. Dr Christ'I De Landtsheer**

Master Politieke Communicatie (www.politiekecommunicatie.be)
s0112834
Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2011-2012

DANKWOORD

Na een jaar vol bloed, zweet en tranen blijft er nog net genoeg inkt over om een woord van dank neer te pennen aan al diegenen die het toekomt. In eerste instantie aan mijn promotor Jeroen Van Laer, voor zijn raadgeving en begeleiding. Twee personen in het bijzonder mogen niet vergeten worden, want zij stonden het voorbije jaar klaar met tijd, begrip en morele steun en doen dit al 23 jaar. Zij hebben ervoor gezorgd dat ik de afgelopen vijf jaar kon studeren, een geschenk waarvan ik de waarde hoog inschat. Ze hebben me steeds begeleid en gesteund in alles wat ik doe. Bedankt, mama en papa! Dank ook aan mijn lieve zus voor haar mentale steun, haar opbeurende berichten en haar raadgevingen. Bedankt Petus! Niet onbelangrijk zijn al de vrienden, kennissen en medestudenten die evenzeer weten dat het schrijven van een masterproef vaak een lijdensweg is, maar me steeds hebben gesteund op elke mogelijk manier. Bedankt, iedereen! Tot slot een welgemeende dankbetuiging aan mijn rots in de branding, mijn steun en toeverlaat, mijn geliefde vriend Jeroen. Bedankt voor je codeerwerk, je onaflatende steun, je hulp en je aanmoedigingen. Bedankt, Patatje!

INHOUD

DANKWOORD	i
INHOUD	ii
LIJST VAN TABELLEN.....	vi
LIJST VAN AFKORTINGEN	vii
SAMENVATTING	viii
1 INLEIDING	1
1.1 Onderwerp en probleemstelling.....	1
1.2 Relevantie van het onderwerp	1
1.2.1 Maatschappelijke relevantie	1
1.2.2 Wetenschappelijke relevantie	2
1.3 Opbouw.....	3
2 THEORETISCH KADER	4
2.1 Arabische Lente	4
2.1.1 Verloop	4
2.1.2 Oorzaken.....	4
2.1.3 Reactie van het Westen op de Arabische Lente	5
2.1.4 Casestudie 1: Tunesië.....	6
2.1.4.1 Recente geschiedenis.....	6
2.1.4.2 Opstanden	7
2.1.4.3 Relatie met het Westen.....	8
2.1.5 Casestudie 2: Libië	10

2.1.5.1 Recente geschiedenis.....	10
2.1.5.2 Opstanden	10
2.1.5.3 Relatie met het Westen.....	10
2.1.6 Verdere verloop van de opstanden	12
2.2 Framing	13
2.2.1 Het concept framing	13
2.2.2 Soorten frames	14
2.2.3 Framingeffecten	16
3 PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN.....	18
3.1 Geografische afbakening van het onderzoeksdomein.....	18
3.2 Tijdsgebonden afbakening van het onderzoeksdomein	19
3.3 Geografische afbakening van de analyseobjecten	19
3.3.1 De Standaard	20
3.3.2 Het Laatste Nieuws	21
3.3.3 The New York Times.....	22
3.3.4 Le Monde.....	22
4 METHODOLOGIE.....	23
4.1 Operationalisering van de frames	23
4.1.1 Semetko en Valkenburg en het nationaliseringsframe	23
4.1.2 Diagnostische en prognostische frames	24
4.1.2.1 Diagnostische frames	24
4.1.2.2 Prognostische frames.....	25
4.2 Intercodeurbetrouwbaarheid.....	25

4.3 Dataverzameling	26
5 RESULTATEN	27
5.1 Verkenning van de data	27
5.1.1 Aantal krantenartikels	27
5.1.2 Ijkpunt	27
5.1.3 Journalistiek genre	28
5.1.4 Lengte van de krantenartikels.....	28
5.1.5 Plaats in de krant	29
5.2 Framevariaties	30
5.2.1 Semetko en Valkenburg en het nationaliseringsframe	30
5.2.1.1 Framevariatie: Libië en Tunesië	31
5.2.1.2 Framevariatie: voor en na ijkpunt.....	31
5.2.1.3 Framevariatie: populaire versus kwaliteitskrant (Vlaanderen)	32
5.2.1.4 Framevariatie: kwaliteitskranten in Vlaanderen, Frankrijk en de VSA	32
5.2.2 Diagnostische en prognostische frames	33
5.2.2.1 Diagnostische frames	33
5.2.2.2 Prognostische frames.....	35
5.2.3 Overzicht van framevariaties.....	36
6 DISCUSSIE	37
6.1 Terugkoppeling naar de onderzoeksvragen	37
6.1.1 Framegebruik in berichtgeving rond de Arabische Lente	37
6.1.2 Verschillen tussen Libië en Tunesië	39
6.1.3 Verschillen tussen perioden.....	39

6.1.4 Verschillen tussen De Standaard en Het Laatste Nieuws	40
6.1.5 Verschillen tussen De Standaard, Le Monde en The New York Times	40
6.2 Beperkingen van het onderzoek	40
6.3 Suggesties voor toekomstig onderzoek.....	42
BESLUIT	44
BIBLIOGRAFIE	46
BIJLAGE: CODEBOEK.....	50

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Aantal geanalyseerde krantenartikels volgens medium en land van de Arabische Lente (in absolute waarden en percentages).....	27
Tabel 2: Journalistiek genre van de krantenartikels (in absolute waarden en percentages).....	28
Tabel 3: Gemiddelde woordlengte van de krantenartikels volgens medium en land van de Arabische Lente	29
Tabel 4: Gemiddelde plaats van de krantenartikels volgens medium en land van de Arabische Lente	30
Tabel 5: Correlaties tussen controlevariabelen en frames.....	30
Tabel 6: Gemiddelde framescores (met standaarddeviatie) volgens medium, periode en land van de Arabische Lente	33
Tabel 7: Artikels met minstens één mogelijke oorzaak of oplossing voor de opstanden, volgens medium, periode en land van de Arabische Lente (in percentages).....	36
Tabel 8: Overzichtstabel van framevariaties.....	36

LIJST VAN AFKORTINGEN

DS:	De Standaard
EU:	Europese Unie
HLN:	Het Laatste Nieuws
LM:	Le Monde
MANCOVA:	Multivariate Analysis of Covariance
NAVO:	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NYT:	The New York Times
VN :	Verenigde Naties
VSA:	Verenigde Staten van Amerika

SAMENVATTING

De Arabische Lente vormde de voorbije twee jaar een belangrijke factor in de internationale betrekkingen tussen westerse entiteiten enerzijds en Noord-Afrikaanse en Arabische landen anderzijds. In deze studie werd onderzoek gedaan naar de framevariaties in de berichtgeving van de kranten *Le Monde* (Frankrijk), *The New York Times* (Verenigde Staten van Amerika), *De Standaard* (België) en *Het Laatste Nieuws* (België). Aan de hand van een inhoudsanalyse werd nagegaan in welke mate enerzijds vier van de vijf generische frames van Semetko en Valkenburg, aangevuld met het nationaliseringsframe, en anderzijds diagnostische en prognostische frames konden worden teruggevonden in de berichtgeving rond de opstanden in Tunesië en Libië. Uit analyse bleek dat zowel wat betreft een vergelijking tussen cases (Tunesië versus Libië), perioden (voor en na de val van de Tunesische leider Ben Ali en voor en na de dood van de Libische kolonel Kadhafi) als media (enerzijds een vergelijking tussen een populaire en een kwaliteitskrant binnen hetzelfde land en anderzijds een internationale vergelijking tussen drie kwaliteitskranten) framevariaties konden worden vastgesteld in de berichtgeving.

Sleutelwoorden: Arabische Lente, framing, krantenberichtgeving

1 INLEIDING

1.1 Onderwerp en probleemstelling

Toen Mohamed Bouazizi zichzelf in brand stak op 17 december 2010 in Sidi Bouzid, een dorp in het midden van Tunesië, kon niemand voorspellen welke gevolgen deze wanhoopsdaad met zich zou meebrengen. De zelfverbranding betekende de start van de Jasmijnrevolutie, die zou leiden tot het aftreden van de Tunesische president Ben Ali. De opstanden in Tunesië breidden zich uit naar andere landen van Noord-Afrika en de Arabische wereld en al snel stond heel de regio in rep en roer. Deze opstandige bewegingen werden gegroepeerd onder het containerbegrip Arabische Lente.

In deze masterproef wordt nagegaan hoe de berichtgeving rond de Arabische Lente in enkele westerse kranten wordt vormgegeven. Ten einde dat doel te bereiken wordt er een inhoudsanalyse uitgevoerd om na te gaan welke frames het meest voorkomend zijn in de berichtgeving over de opstanden in Tunesië en Libië. Naast een algemene analyse naar de meest gebruikte frames wordt een vergelijkend opzet op poten gezet tussen (1) een kwaliteitskrant en een populaire krant in Vlaanderen en (2) drie internationale kwaliteitskranten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van krantenartikels die afkomstig zijn uit *De Standaard* (België), *Het Laatste Nieuws* (België), *Le Monde* (Frankrijk) en *The New York Times* (Verenigde Staten van Amerika). Tot slot wordt onderzocht of er significante verschillen zijn in framegebruik tussen cases (Libië versus Tunesië) en perioden (voor en na de val van dictators Ben Ali en Kadhafi).

1.2 Relevantie van het onderwerp

1.2.1 Maatschappelijk relevantie

De Arabische Lente was de voorbije twee jaar amper uit de nieuwsberichtgeving weg te denken. Recent onderzoek in opdracht van de Vlaamse Overheid en gepubliceerd in de Nieuwsmonitor van mei 2012 toont bijvoorbeeld aan dat er in 2011, na jaren van beperkte aandacht voor buitenlandse verslaggeving in de televisiejournals van VTM en VRT, opnieuw meer aandacht was voor dit soort nieuws. Het aandeel van de buitenlandberichtgeving steeg in dat jaar met zes procent, waardoor het 28,5 procent van het totale nieuwsaanbod in beslag nam. De auteurs schuiven de aandacht voor de Arabische Lente als een belangrijke verklarende factor naar voor. In totaal werden er in de televisiejournals van 2011 zo'n 35 uitzendingen gevuld met verslaggeving over de opstanden in Egypte (vijf uur), Tunesië (tien uur), Libië (zeventien uur) en Syrië (drie uur) (De Smedt, Hooghe & Walgrave, 2012). Bijna dagelijks werd er verslag uitgebracht over de protestacties van burgers, over de regimewissels in sommige landen en over de vele doden en gewonden die de revoluties met zich

meebrachten. Nog steeds is het onderwerp erg actueel. In de laatste helft van mei 2012 vulde de voorpagina's van vele kranten zich bijna dagelijks met de gruwelijke daden van de Syrische regering tegenover haar burgerbevolking. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan de mogelijke rol die het Westen speelt in het zoeken naar een oplossing voor het conflict, zoals het vredesplan voorgesteld door speciaal VN-gezant Kofi Annan. De maatschappelijke relevantie van de Arabische Lente ligt bijgevolg in het feit dat de ontwikkelingen belangrijke implicaties met zich meebrengen met betrekking tot de internationale politieke context. De gevolgen blijven daarbij niet beperkt tot de Arabisch-Westerse relaties, maar manifesteren zich in verschillende internationale politieke organen. De Syrische kwestie zorgt onder meer voor verdeeldheid onder de permanente leden van de VN-Veiligheidsraad, waarbij China en Rusland als bondgenoten van het regime-Assad het beoogde beleid van Frankrijk, de Verenigde Staten van Amerika (VSA) en Groot-Brittannië ondermijnen. Daarnaast brengen de opstanden in de Noord-Afrikaanse en Arabische landen ook wereldwijde economische gevolgen met zich mee. De landen ten zuiden van de Middellandse Zee beschikken immers over enkele belangrijke troeven, niet op zijn minst de grote olievoorraad die zich onder de grond bevindt.

In tweede instantie vervult de Arabische Lente een maatschappelijk relevante rol omwille van de opstanden zelf. Dankzij de daad van Mohamed Bouazizi kreeg de Tunesische bevolking de moed om voor zichzelf op te komen en broodnodige maatschappelijke en politieke hervormingen na te streven. Deze beweging werd gevolgd door burgers in andere landen. Ondanks het feit dat de opstanden niet overal een even succesvol einde kenden, leidden ze tot een grensoverschrijdende overtuiging in meer roep naar democratie, rechtvaardigheid en mensenrechten, drie elementen die aan de grondslag liggen van elke solide maatschappij.

1.2.2 Wetenschappelijk relevantie

Deze masterproef kan in enkele opzichten bijdragen aan de wetenschappelijke kennis rond framing en frameanalyses. In eerste instantie verenigt het onderzoek een belangrijke tak uit het politiek communicatiewetenschappelijk onderzoek (framing) met een brandend thema uit de actualiteit (Arabische Lente). Gezien het actueel karakter bestaat over dit thema nog maar weinig wetenschappelijk onderzoek. Studies over media-inhouden omtrent het onderwerp zijn daarbij schaars. Ten tweede brengt de studie twee manieren van het operationaliseren van frames bij elkaar, namelijk de generische frames vooropgesteld door Semetko en Valkenburg (aangevuld met het nationaliseringsframe) en diagnostische en prognostische frames. Ondanks het ontbreken van een ééngemaakte schaal om deze beide soorten frames optimaal vergelijkbaar te maken met elkaar, zorgt de studie toch voor een unieke bijdrage door onderzoek te doen naar het voorkomen van deze beide frameoperationalisering in één studie. Met betrekking tot de frames van Semetko en Valkenburg wordt daarenboven een extra doelstelling geformuleerd in deze studie. Deze frames worden vaak gecategoriseerd als *generische* frames. Dit onderzoek gaat daarbij na hoe rekbaar die term is. Een

aanzienlijk deel van het onderzoek naar deze frames situeert zich immers in het domein van de Europese nieuwsverslaggeving. Zelden worden de frames buiten dit deelgebied onderzocht, waardoor het onduidelijk is welk inhoudelijk draagvlak de term *generisch* met zich meebrengt. Dit onderzoek probeert het wetenschappelijk inzicht in deze terminologie te verscherpen. Tot slot vormt het uitvoeren van een grondige frameanalyse een eerste belangrijke stap naar onderzoek omtrent framingeffecten van berichtgeving omtrent de Arabische Lente. Deze studies zijn op hun beurt nodig om na te gaan welke invloed mediaboodschappen uitoefenen op de attitudes van het ontvangende publiek ten opzichte van een bepaalde problematiek. Aangezien dit publiek zowel uit burgers als uit beleidsmakers bestaat kunnen deze invloeden belangrijke gevolgen met zich meebrengen op het toneel van de internationale betrekkingen.

1.3 Opbouw

In het tweede deel van deze masterproef zal een theoretisch kader worden geschetst rond de Arabische Lente. Er wordt getracht een inzicht te geven in de oorzaken van de opstanden en het verloop ervan. Daarnaast wordt er aandacht geschonken aan de internationale betrekkingen tussen het Westen en de Arabische wereld, waarbij de nadruk komt te liggen op de geschiedenis van deze betrekkingen en op de rol die westerse entiteiten speelden in de opstanden. Tunesië en Libië, de twee landen die in dit onderzoek als casestudies worden opgenomen, staan hierbij centraal. Vervolgens wordt ook het concept framing onder de loep genomen en wordt er dieper ingegaan op de verschillende soorten frames die kunnen worden onderscheiden. In een derde deel van de studie wordt de probleemstelling geschetst, waarbij er aandacht wordt besteed aan de onderzoeksvragen en de totstandkoming van deze vragen. Daarna wordt in deel vier nader ingegaan op de gehanteerde methodologie. Er wordt geschetst hoe het concept framing werd geoperationaliseerd, hoe intercodeurbetrouwbaarheid werd berekend en welke selectiemechanismen gebruikt werden om artikels te verkrijgen uit de krantendatabanken. Vervolgens worden in het vijfde deel de analyses uiteengezet en worden de resultaten op een overzichtelijke manier weergegeven. De discussie, behandeld in deel zes, zet de belangrijkste bevindingen op een rij, waarbij er getracht wordt antwoorden te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen, maar ook wordt gewezen op de beperkingen van de studie en suggesties worden gedaan voor toekomstig onderzoek. Er wordt afgesloten met een besluit.

2 THEORETISCH KADER

2.1 Arabische Lente

In dit eerste deel van het theoretisch kader zullen verschillende aspecten van de Arabische Lente worden besproken. Daarbij wordt in eerste instantie een algemene situatieschets gegeven. Daarnaast zal echter ook aandacht worden besteed aan elementen die nuttig zijn in het licht van de uit te voeren framestudie, zoals de oorzaken en oplossingen van de Arabische Lente (die aanleiding geven tot diagnostische en prognostische frames). Bovendien wordt er nader ingegaan op de landen die gebruikt worden als casestudies in dit onderzoek, namelijk Tunesië en Libië.

2.1.1 Verloop

Sinds eind 2010 zijn in verschillende landen van Noord-Afrika en de Arabische wereld protesten ontstaan van burgers tegen de heersende regimes. Deze opstandige bewegingen worden gegroepeerd onder de benaming Arabische Lente. De kiemen van deze revoluties zijn geworteld in Tunesië, waar Mohamed Bouazizi zichzelf in brand stak op 17 december 2010. De jonge fruitverkoper zag deze wanhoopsdaad als enige oplossing om te ontsnappen aan een uitzichtloze situatie. Deze daad bleek het vuur aan de lont te steken en al snel breidde het fenomeen zich uit naar naburige landen zoals Egypte, Libië, Bahrein, Algerije, Marokko, Yemen en Syrië. In sommige landen verliepen de protesten op een eerder serene wijze, maar in andere landen was de sfeer veeleer grimmig en liepen de betogingen al snel uit in (vuur)gevechten tussen de betogers en het regime (Van Leeuwen, 2011). Voorlopig staat de teller van het aantal verdreven dictators op vier. Zine El Abidine Ben Ali uit Tunesië, Hosni Moebarak uit Egypte en Ali Abdullah Saleh uit Jemen traden allemaal af als leider. Ben Ali en Saleh verlieten het land terwijl Moebarak gearresteerd en berecht werd voor zijn daden. Moammar Kadhafi uit Libië is tot nu toe de enige leider die de Arabische Lente niet overleefde. Hij werd gevangengenomen en gedood op 20 oktober 2011. In andere landen leidde de onlusten niet tot het aftreden van de heersende regimes. Soms werden de opstanden hardhandig neergeslagen (zoals in Bahrein), in andere gevallen voerde de regering een aantal hervormingen door (zoals in Marokko of Libanon). Vooral Syrië kenmerkte zich in de eerste helft van 2012 door voortdurende opstanden en gewelddadige conflicten. De internationale gemeenschap wierp zich, met wisselend succes, op om te mediëren in de situatie (De Cock, 15.03.2012).

2.1.2 Oorzaken

Ondanks het gegeven dat er in elk land andere accenten werden gelegd wat betreft de redenen van de protesten, kunnen enkele algemene oorzaken van de Arabische revolutiegolf worden omschreven.

Grosso modo kunnen drie clusters van beweegredenen worden onderscheiden: politieke redenen, sociaal-economische oorzaken en een algemeen gebrek aan mensenrechten. Onder de eerste groep van redenen vallen onder meer oneerlijk verlopende verkiezingen, corruptie en een gebrek aan politieke vrijheid. Dit alles kadert in het dictatoriale beleid dat in de landen wordt gevoerd, waarbij leiders met ijzeren hand hun land regeren, geen tegenspraak dulden en zichzelf en hun familieleden steeds bevoordelen. Ten tweede zijn er socio-economische redenen. De combinatie van prijsstijgingen van onder meer de voedselprijzen, de hoge mate van werkloosheid, dalende inkomsten uit toerisme en export en een algemeen gebrek aan welvaart, stortten vele burgers in diepe armoede. Tot slot vormt het gebrek aan mensenrechten een derde stuwende factor achter de opstanden. Mensen werden onderdrukt, er was geen persvrijheid of vrijheid van meningsuiting. Burgers werden zich hier steeds vaker van bewust en wensten een ander leven voor zichzelf (Van Leeuwen, 2011; Vervaeke, 2012).

Vele van bovenvernoemde elementen waren echter al geruime tijd aanwezig in de Arabische landen. Doorslaggevend was de aanwezigheid van een nieuwe generatie jongvolwassenen in de landen. In tegenstelling tot vorige generaties, wilde deze nieuwe cohorte niet langer een leven vol vernedering, onrechtvaardigheid en frustraties leiden. De nieuwe jongelingen waren kritischer ten opzichte van het dictatoriale regime van onder meer Moebarak, Ben Ali en Kadhafi. Velen wijten deze nieuwe tijdsgeest aan de opkomst van sociale media in de Arabische landen. Dankzij de online wereld kwamen de jongeren in eerste instantie in contact met andere werelddelen, waar ze zagen dat democratie wel mogelijk was en zich bovendien nog verder ontwikkelde. Het internet toonde aan de jongeren dat een samenleving met meer vrijheid mogelijk was. In tweede instantie vormde datzelfde internet een belangrijk bron van informatie nadat de eerste barsten in de Arabische samenleving zich vertoonden. Dankzij sociale netwerksites konden filmpjes van de revolutie burgers in andere regio's bereiken, waardoor deze zich aansloten bij de opstanden. Hierdoor worden de Arabische opstanden ook wel eens Twitter- of Facebookrevoluties genoemd (Abdel-Samad, 2011).

2.1.3 Reactie van het Westen op de Arabische Lente

In het verleden kenmerkte de relatie tussen het Westen en de Arabische landen zich door een erg wispelturige verstandhouding. Vele westerse landen knepen een oogje toe wat betrof mensenrechten of democratische vrijheden in de landen die als bondgenoot werden beschouwd, om een verscheidenheid aan politieke en economische belangen (zoals toegang tot olie, indamming van terrorisme en beperking van migratie) te kunnen verdedigen (Van Leeuwen, 2011). Wat betreft de opstanden in de Noord-Afrikaanse en Arabische landen was het voor vele westerse landen dan ook zoeken naar een gepaste reactie. Deze reactie wordt door Dadush en Dunne (2011) gekarakteriseerd als een verbale steun naar de burgers toe. Onder meer de Amerikaanse regering werd geconfronteerd met een diplomatiek dilemma. Enerzijds zou het niet ingrijpen van de VSA en het steunen van de bestaande regimes het imago van de VSA als voorvechter voor democratie en mensenrechten niet ten goede

komen. Anderzijds, indien het Witte Huis wel zou handelen tegen de regimes en deze uiteindelijk niet zouden vallen, zouden de VSA worden geconfronteerd met een groot probleem. De VSA hebben er immers alle baat bij om goede relaties te onderhouden met de leiders van de Arabische landen. Daarom werd gezocht naar een gulden middenweg, waarbij het mogelijk was om elke mogelijke uitkomst van de Arabische omwentelingen naar de hand te zetten van de VSA. In concreto betekende dit een enkel een morele steun voor de opstandelingen (Dreyfuss, 2011).

Omwille van de hierboven beschreven handelswijze wordt westerse landen een zekere hypocrisie verweten in hun reactie naar de Arabische Lente toe. Zolang het protest van het volk niet al te luid weerklonk in de (inter)nationale media, bleven westerse leiders zoals de Amerikaans president Obama of zijn voormalig Franse ambtsgenoot Sarkozy de dictatoriale leiders in eerste instantie steunen. Pas wanneer de protesten aanhielden en er vanuit het eigen land en de internationale gemeenschap een oproep kwam om op te treden, kozen de internationale leiders de zijde van de opstandelingen en vroegen ze de leidende regimes om af te treden. Wanneer deze dit uiteindelijk deden, waren westerse leiders de eerste om de handen in de lucht te gooien en de overwinning van het volk te prijzen als een eerste stap naar democratie (Dixon, 2011). Door nationale belangen voorop te zetten in plaats van de roep naar meer democratie te ondersteunen, verloochenden vele westerse samenlevingen hun nationale waarden en normen (Sky, 2011).

2.1.4 Casestudie 1: Tunesië

2.1.4.1 Recente geschiedenis

Tunesië, met Tunis als hoofdstad en circa 10,27 miljoen inwoners werd tot 2011 geregeerd door Zine El Abidine Ben Ali. Ben Ali werd geboren op 3 september 1936 in Hammam Soussé, Tunesië. Hij ambieerde een carrière in het leger en werd onder meer opgeleid in Franse en Amerikaanse militaire academies (“Tunesia: Country Report”, 2010). In 1987 kwam hij in Tunesië aan de macht na het plegen van een militaire coupe gericht tegen de toenmalige machthebber Habib Bourguiba (Abdel-Samad, 2011; Bix, 2011). Op het moment dat Ben Ali de fakkel overnam van Bourguiba leek het bewind in Tunesië een positieve wending te nemen. Ben Ali voerde immers enkele democratische maatregelen door, zoals het beperken van de presidentiële ambt tot twee termijnen (in plaats van een ambt voor het leven zoals voorheen), het instellen van persvrijheid, het toelaten van oppositiepartijen en het verbieden van foltering. Deze veranderingen waren echter van korte duur, want amper twee jaar na zijn aantreden in 1987, pleegde Ben Ali massaal fraude bij de presidentsverkiezingen van 1989. Hij boycotte daarbij de oppositie (door hen geen mediatijd te gunnen en valse geruchten te verspreiden) en kocht kiesstemmen op (Vervaeke, 2012; “Background Note: Tunesia”, 2008). In 1992 trouwde Ben Ali met Leila Trabelsi en sinds dan waren belangrijke economische takken en meer dan 180 belangrijke (overheids)bedrijven in handen van beide families. Hierdoor kwam de gewone burger

nauwelijks aan de bak. Het land vulde zich met vriendjespolitiek en maffiapraktijken (Vervaeke, 2012; Schraeder & Redissi, 2011).

2.1.4.2 Opstanden

Tunesië kan de bakermat van de Arabische Lente worden genoemd. De zelfverbranding van fruitverkoper Mohamed Bouazizi op 17 december 2010 vormde de directe aanleiding voor de opstanden in de voormalige Franse kolonie. Deze wanhoopsdaad werd opgevolgd door rellen van jongeren uit het thuisstadje van Bouazizi, Sidi Bouzid, die een einde wilden stellen aan een lange periode van armoede en werkloosheid. Via moderne communicatietechnologieën zoals sociale netwerksites en smartphones verspreidde de opstand zich als een vuurtje naar andere steden in Tunesië (De Cock, 15.03.2012; De Cock, 2011; “Key Moments in the Arab Spring”, 2011; Schraeder & Redissi, 2011). Net zoals in andere Arabische landen vormden ook in Tunesië de erbarmelijke economische omstandigheden een belangrijke drijfveer voor het protest. Door de economische crisis op het Europese vasteland liepen economieën van Europese handelspartners veel schade op, waardoor de Tunesische export een vrije val kende. De voedselprijzen stegen, net als de werkloosheidsgraad. In sommige regio's zouden één op de drie mensen onder de armoedegrens van twee dollar per dag leven. Dit alles kwam bovenop het corrupte en autoritaire regime waar burgers dagelijks mee te kampen kregen en dat er onder meer voor zorgde dat het land geen persvrijheid of politiek pluralisme kende (Vervaeke, 2012; Schraeder & Redissi, 2011). Ondanks het feit dat er weinig internationale druk was tegen het regime van Ben Ali, slaagde deze er niet in om nog lang aan de macht te blijven (De Cock, 15.03.2012). De dictator probeerde in eerste instantie zijn vertrek uit te stellen door op 13 januari 2011 aan te kondigen zich niet langer kandidaat te stellen voor de verkiezingen in 2014 (“Key Moments in the Arab Spring”, 2011). Het protest bleef echter aanhouden en wellicht dankzij het brede maatschappelijke draagvlak van de opstanden en de neutrale houding van het leger, zag Ben Ali de situatie amper één dag later erg zwart in en koos hij het hazenpad richting Saudi-Arabië (De Cock, 15.03.2012; Sky, 2011).

Het vertrek van Ben Ali betekende echter niet dat de stabiliteit in het land was teruggekeerd. De eerste interim-president hield het na amper één dag al voor bekeken. De regering onder leiding van Mohamed Ghannouchi, die het roer daarna overnam, hield ook niet lang stand. Onder hem werd immers een regering van nationale eenheid gevormd, maar hierin zetelden nog teveel oudgedienden van Ben Ali. Hierdoor bleef het burgerprotest aanhouden, want de bevolking wilde met een volledig nieuwe lei beginnen. Op 26 februari diende ook deze regering haar ontslag in (Vervaeke, 2012). Op 23 oktober 2011 werden voor het eerst in decennia vrije verkiezingen gehouden. Hierbij bracht meer dan 90 procent van de stemgerechtigden een stem uit. Sindsdien regeren Islamiëten samen met sociaaldemocraten onder leiding van president Marzouki. De verkiezingen vormden het voorlopige sluitpunt van de opstand in Tunesië, die de Jasmijnrevolutie werd gedoopt, naar de witte bloem die in

Tunesië als nationaal symbool wordt aanzien (De Cock, 2011). De vooruitzichten voor een democratisch Tunesië zijn voorzichtig positief aangezien het land na de Jasmijnrevolutie enkele belangrijke veranderingen doorvoerde. In eerste instantie kent het land voor het eerst sinds lang weer een zekere mate van politiek pluralisme. Verschillende voormalige tegenstanders van het Ben Ali-regime hebben opnieuw toegang gekregen tot het Tunesische grondgebied en het bestaan van politieke (oppositie)partijen is niet langer verboden (Vervaeke, 2012; Schraeder & Redissi, 2011). In tweede instantie zijn in het land enkele belangrijke mensenrechten in acht genomen, zoals persvrijheid en vrijheid van meningsuiting. Tot slot zijn drie expertencommissies ingesteld die onderzoek moeten doen naar de fouten uit het verleden om zo de toekomst te verbeteren (Schraeder & Redissi, 2011).

2.1.4.3 Relatie met het Westen

Geschiedenis van de Westers-Tunesische betrekkingen

Europa probeert al sinds enige tijd democratische elementen te implementeren in enkele Zuid-Mediterrane landen waaronder Tunesië. De samenwerking met het land verliep erg moeizaam omdat Tunesië de pogingen van Europa op verschillende vlakken blokkeerde. Ben Ali heeft steeds de noodzaak naar meer liberalisering en politieke hervormingen ontkent. Op internationaal vlak is hij hiervoor zelden aangesproken wegens de goede socio-economische kaarten die het land kon voorleggen. Er werd wel eens gesproken over de ‘Tunesische paradox’, doelende op de economische liberalisering van het land die hand in hand ging met het politiek autoritaire regime (Van Hüllen, 2011).

Wat betreft bilaterale relaties was het vooral voormalig kolonisator Frankrijk (Tunesië was een Franse kolonie van 1883 tot 1956) dat Ben Ali hoog in het vaandel droeg. Frankrijk en Tunesië hebben sterke economische, politieke en historische banden. Tunesië onderhoudt als voormalige kolonie van Frankrijk goede relaties met het land, dat onder meer de belangrijkste handelspartner is. De Franse regering zelf, zowel onder voormalig president Sarkozy als onder voorgangers als Chirac en Mitterrand hebben steeds goede politieke banden onderhouden met staatshoofd Ben Ali. Het ontwikkelen van deze goede relaties gebeurde ondanks het feit dat zowel de Franse pers als Franse mensenrechtenorganisaties meer dan eens het corrupte en dictatoriale regime van Tunesië onder de publieke aandacht brachten. De onvoorwaardelijke steun die Ben Ali bleef ontvangen van Franse presidenten was te verklaren door de economische voorspoed die de samenwerking bracht voor het land, maar ook door andere elementen (zoals een akkoord tot inperking van immigranten en een bondgenoot tegen de verspreiding van het Islamitisch fundamentalisme). Door deze elementen voorrang te geven op mensenrechten, vrije media en politiek liberalisme, bleef het dictatoriaal despotisme van Ben Ali decennialang buiten de spotlichten. Franse presidenten wisten wel af van deze malpraktijken, maar besloten de klemtoon elders te leggen. Ondanks het feit dat de malpraktijken

soms politieke spanningen veroorzaakten, bleven de economische samenwerkingsverbanden tussen beide landen erg bloeiend (Wood, 2002).

Daarnaast zochten ook andere landen en instellingen toenadering tot Tunesië. In 1995 was Tunesië het eerste Zuid-Mediterrane land dat een vrijhandelsakkoord sloot met de EU. Vooral Zuid-Europese landen onderhielden goede relaties met Ben Ali, omwille van interessante handelsakkoorden en het feit dat de Tunesische president zorgde voor een zeer beperkte migratiestroom naar Europa door het goed bewaken van de Tunesische grenzen. De Westerse leiders besloten zich vooral te richten naar de positieve verwezenlijkingen van Ben Ali, zoals gratis onderwijs, vergevorderde vrouwenemancipatie en een succesvol economisch beleid. Het dictatoriale karakter van het regime was daarbij van ondergeschikt belang (Vervaeke, 2012). Ook de VSA uitten weinig kritiek over de erbarmelijke Tunesische politieke en mensenrechterlijke vrijheden. Zo was het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken al enige tijd op de hoogte van onder meer folterpraktijken in Tunesië, maar sprak het Ben Ali hier niet op aan. De dictatoriale karakteristieken van Ben Ali werden door de vingers gezien daar Tunesië beschouwd werd als een interessante handelspartner en een belangrijke bondgenoot in de strijd tegen terrorisme (Vervaeke, 2012).

Reactie van het Westen op de opstanden

Frankrijk, voormalig koloniaal bewindvoerder in Tunesië, koos ervoor om tot het laatste moment steun te verlenen aan het regime van Ben Ali (De Cock, 15.03.2012). Het land deed dit onder andere in de persoon van Frans minister van Buitenlandse zaken Michèle Alliot-Marie die na het losbreken van de Tunesische burgeropstanden (militaire) hulp bood aan het Tunesische regime. Zelfs tot twee dagen voor het vertrek van Ben Ali bood Frankrijk hulp aan in de vorm van Franse politieagenten om de Tunesische protesten te onderdrukken (Vervaeke, 2012).

Aangezien de VSA door de jaren heen een gemoedelijke relatie wisten uit te bouwen met Tunesië lag het niet voor de hand om dictator Ben Ali zonder meer te veroordelen. De Amerikaanse regering probeerde eerst de internationale gemoederen te bedaren door de dictator aan te manen de gevraagde hervormingen door te voeren. Pas toen bleek dat de Tunesische bevolking hiermee geen genoegen zou nemen, gingen de VSA overstag (Van Leeuwen, 2011). De toenmalige Amerikaanse ambassadeur in Tunesië, Gordon Gray, vertelde Ben Ali dat de dictator best kon aftreden en vertelde er in één adem bij dat hij niet kon rekenen op asiel in de VSA. Ook minister van Buitenlandse zaken Hillary Clinton en president Barack Obama keerden zich, onder meer in de presidentiële State of the Union, tegen Ben Ali (Schraeder & Redissi, 2011).

2.1.5 Casestudie 2: Libië

2.1.5.1 Recente geschiedenis

Libië, met als hoofdstad Tripoli, telde in 2010 zo'n 6,55 miljoen inwoners ("Libya: Country Report", 2011) en had kolonel Moammar Al-Kadhafi als officiële staatshoofd. Kadhafi werd geboren op 7 juni 1942 in Sirte, Libië. In 1969 had hij een geweldloze putsch weten uit te voeren tegen toenmalig koning Idris, die aan de macht was gekomen na de periode van Italiaanse kolonisatie (De Cock, 2011). Na zijn machtsovername leek Kadhafi Libië te willen regeren zoals de Italiaanse fascistische kolonies hadden geregeerd: met ijzeren hand. Er was geen persvrijheid, vrijheid van meningsuiting of politiek pluralisme. Corruptie was er daarentegen schering en inslag (Anderson, 2011).

2.1.5.2 Opstanden

Op 15 februari 2011 ontstonden in Libië de eerste onrusten in de stad Benghazi. Directe aanleiding hiervoor was de arrestatie van Fathi Terbil, een advocaat van familieleden van 1200 gevangenen die in 1996 waren vermoord in een Libische gevangenis (De Cock, 2011). De opstanden in Libië hadden, in tegenstelling tot deze in Tunesië, een erg gewelddadig karakter. Moammar Kadhafi was al meer dan veertig jaar aan de macht en besloot zich te verzetten tegen de opstandelingen. Hij beval het leger de protesten te onderdrukken. Het land raakte verwickeld in een tweestrijd tussen rebellerende burgers en het regime, waarbij vuurgevechten niet werden geschuwd. Voor het eerst sinds de start van de revolutionaire omwentelingen in Noord-Afrikaanse en Arabische landen (waarbij Tunesië, Egypte, Jemen en Bahrein Libië waren voorafgegaan) besloot de Westerse internationale gemeenschap de opstandelingen te hulp te schieten. In eerste instantie zou er slechts een wapenembargo en no-fly zone worden ingesteld maar op 19 maart 2011, een maand na de officiële start van de revolutie, begonnen Westerse landen onder leiding van de NAVO een bommcampagne tegen Kadhafi. Op 20 oktober 2011 werd Kadhafi gevangen genomen en gedood. De rebellen verenigden zich in een Nationale Overgangsraad, die het land probeert in goede banen te leiden maar weinig vat krijgt op concurrerende milities. Op 20 juni 2012 zijn er verkiezingen gepland in Libië (De Cock, 15.03.2012).

2.1.5.3 Relatie met het Westen

Geschiedenis van de Westers-Libische betrekkingen

Na de machtswissel in 1969, waarbij kolonel Kadhafi de macht had gegrepen, was de relatie tussen Libië en westerse landen te omschrijven als 'ambivalent en gespannen'. Deze gespannen relatie vond zijn oorsprong onder meer in de Libische steun aan internationale terreurorganisaties (zoals het Ierse IRA), de Libische antiwesterse sentimenten en de aanvang van een Libisch nucleair programma. Vooral de VSA onderhielden een moeilijke relatie met Libië, zeker nadat deze laatste aansluiting zocht

tot de Sovjet-Unie. Voor landen van de EU was de situatie meer complex. Ondanks de grote bedreiging die Libië vormde op het vlak van veiligheid (en gegeven het feit dat de VSA, een bondgenoot van Europa, in de clinch lagen met Libië), had het land een strategische ligging en de grootste voorraad olie van alle Noord-Afrikaanse landen. Desondanks politieke spanningen, verliepen de economische relaties tussen Europa en Libië dan ook relatief goed. Onder meer Frankrijk was een belangrijke handelspartner van Libië. Beide partijen hadden elkaar zeer sterk nodig: Europa had nood aan energiebronnen, Libië aan een afzetmarkt. De ontelbare pogingen van de VSA om Libië internationaal te isoleren, botsten dan ook steevast op een veto van Europa (Zoubir, 2009).

Pas op het einde van de jaren '90 begonnen Libië en het Westen met het normaliseren van de betrekkingen. Libië gaf haar nucleair programma op en staakte haar steun aan terroristische bewegingen. Het land kwam aan de zijde van het Westen te staan in de 'war on terrorism'. In 2008 werd een akkoord gesloten tussen Libië en de VSA om slachtoffers van wederzijdse aanslagen en bombardementen te vergoeden. Dit verdrag vormde een belangrijke stap in de ontwikkeling van een goede relatie tussen beide partijen. Een laatste belangrijke stap was het toegankelijk maken van de Libische oliereserves voor alle westerse landen, inclusief de VSA. Voor Europa, tot slot, wierp Libië zich ook op als beschermer van de landsgrenzen, zodat Europese landen minder overspoeld werden door immigranten. Zo kwam het tot goede bilaterale relaties tussen Kadhafi enerzijds en westerse leiders als Tony Blair, Silvio Berlusconi, Condoleezza Rice en Nicolas Sarkozy anderzijds (De Cock, 2011; Zoubir, 2009).

Reactie van het Westen op de opstanden

De combinatie van het gewelddadige karakter van de Libische omwentelingen en de aanzienlijke belangen die het Westen te verdedigen had in Libië bleek doorslaggevend voor de westerse reactie ten aanzien van de situatie. Men besloot om over te gaan tot een militair ingrijpen. De westerse landen wilden er op deze manier voor zorgen dat olieprijsen niet omhoog klommen, dat geweld geen standaardelement werd in de revoluties, dat de chaos niet zorgde voor een verhoogde vluchtelingenstroom naar Europese landen en dat de wanorde in het land er niet toe leidde dat terroristische organisaties hun kans zagen om zichzelf te ontwikkelen. Om deze elementen te voorkomen moest de orde zo snel mogelijk weer werden gehandhaafd (Van Leeuwen, 2011; De Cock, 2011). Daarnaast hadden zowel de Nationale Overgangsraad als de Arabische Liga gevraagd om een militair ingrijpen in Libië. Tot slot mag het humanitaire aspect niet worden vergeten: het Westen wilde ten alle tijden voorkomen dat duizenden het leven lieten door het laten gedijen van de gevechten. Geruggensteund door bovenstaande argumenten, besloot de VN-Veiligheidsraad in februari 2011 een wapenembargo af te kondigen tegen Libië. Een maand later, in maart 2011, werd besloten een resolutie in te dienen die zou leiden tot het instellen van een no-fly zone boven Libië. Op die manier probeerden Libanon, Frankrijk en Groot-Brittannië (de drie landen die het voorstel deden) te

voorkomen dat kolonel Kadhafi luchtbombardementen zou kunnen uitvoeren op zijn eigen bevolking. Diezelfde maand begon de NAVO met eigen bombardementen tegen het regime van Kadhafi.

In tegenstelling tot de situatie in Tunesië, waar Frankrijk tot het laatste moment steun gaf aan leider Ben Ali, was het datzelfde Frankrijk dat als eerste land en zonder overleg met overige westerse landen, de voorlopige raad van Libische opstandelingen erkende als de nieuwe wettige vertegenwoordiger van Libië (Van Leeuwen, 2011; Levy, 2011). Het land zou ook het voortouw nemen in de militaire NAVO-interventie (Bix, 2011). De VSA daarentegen waren even aftastend als in Tunesië. Aangezien het westerse optreden niet beperkt bleef tot het goedkeuren van VN-resoluties, maar een militaire component bevatte, waren de Amerikanen niet enthousiast om het voortouw te nemen. In eerste instantie waren ze al in vele andere landen militair aanwezig en in tweede instantie drukte de publieke opinie zich uit tegen de interventie. Bij wijze van compromis toonden de VSA zich leidinggevend wat betreft de technische voorbereidingen, maar al snel werd de leiding overgedragen aan de NAVO, met Frankrijk en Groot-Brittannië voorop (Van Leeuwen, 2011).

Volgens sommige auteurs (o.a. Dreyfuss, 2011; Bix, 2011) maakte het Westen een belangrijke fout door deel te nemen aan de militaire interventie in Libië. Volgens hen symboliseert de militaire interventie de westerse hypocrisie. De VSA en EU worden verweten een dubbele standaard te gebruiken in hun internationale betrekkingen. Dictators die vóór het Westen zijn (zoals de Bahreinse koning Hamad bin Isa Al Khalifa), worden gesteund, dictators die tegen het Westen zijn (zoals Kadhafi) worden niet gesteund. Hierdoor toonde het Westen dat ze haar eigen belangen voorop stelt en eigenlijk niet geïnteresseerd is in het welzijn van de miljoenen burgers waarvoor ze claimt op te komen (Bix, 2011). Bovendien was het optreden in Libië de doodsteek voor onderhandelingen met andere landen over het stopzetten van nucleaire programma's, Iran op kop. Amper enkele jaren geleden deed Kadhafi dit immers ook, waarna de internationale gemeenschap zich uiteindelijk toch tegen de dictator keerde. Dit creëert een negatief precedent (Dreyfuss, 2011).

2.1.6 Verdere verloop van de opstanden

De Arabische revolutie is een trein die verder blijft rijden. Steeds meer landen koppelen hun wagon eraan. Het is moeilijk om in te schatten welke proporties de omwentelingen nog zullen aannemen en welke landen door het verlangen naar meer democratie zullen worden beïnvloed. Bovendien kan amper worden voorzien welke gevolgen er zullen zijn voor landen waarin de opstand uitbreekt en hoe de strijd tussen burgers en regime in landen als Syrië verder zullen verlopen. Volgens Sky (2011) is het onwaarschijnlijk dat alle landen van Noord-Afrika en de Arabische wereld het voorbeeld van Tunesië zullen volgen en zullen streven naar democratie. In heel wat landen zijn de regimes immers zo machtig dat ze burgers kunnen omkopen om zich te blijven confirmeren naar de dictatoriale regels van het regime.

2.2 Framing

In het tweede deel van dit theoretisch kader wordt meer aandacht geschonken aan het begrip framing. Hierbij wordt de term op een theoretische manier benaderd, de concrete operationalisering van frames zoals die wordt gehanteerd in deze studie wordt later verduidelijkt in de methodologische sectie.

2.2.1 Het concept framing

Onderzoek naar framing en framingeffecten is de laatste decennia uitgegroeid tot een belangrijke tak van communicatiewetenschappelijk onderzoek. Niet alleen geeft het inzicht in hoe mediakanalen bepaalde onderwerpen en problematieken presenteren aan hun publiek, het levert ook meer inzicht in welke effecten deze mediaboodschappen met zich meedragen (Lecheler & de Vreese, 2011). Framing van buitenlandse conflicten, waaronder ook de revoluties van de Arabische Lente kunnen worden gerekend, vormt een belangrijk onderzoekssubject. Het bepaalt immers ‘de manier waarop het publiek en beleidsmakers de oorzaken, gevolgen en het belang van die conflicten percipiëren en waar diplomatieke en materiële hulpmiddelen zullen worden ingezet’ (Evans, 2010, p. 209). Bij internationale conflicten wordt geclaimd dat framingeffecten groter zijn dan voor binnenlandse nieuwsberichten, aangezien media voor internationale thematieken voor vele gewone burgers en zelfs beleidsmakers de enige bron van informatie vormen (Evans, 2010).

Van Gorp (2004, p. 16) definieert een frame als een ‘standvastige, metacommunicatieve boodschap die het structurerende denkbeeld weergeeft dat een nieuwsbericht samenhang en betekenis verleent’. Framing wordt gedefinieerd als ‘het proces waarbij een frame enerzijds bij de productie van een nieuwsbericht aangeeft welke elementen uit de waargenomen realiteit te selecteren, uit te sluiten, te benadrukken of aan te vullen, en anderzijds de ontvangers van context en een betekenisuggestie voorziet’ (Van Gorp, 2004, p. 16). Entman (1993, p. 52) definieert framing als ‘selecting some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described’. Frames zorgen ervoor dat gebeurtenissen en objecten een betekenisvolle interpretatie krijgen. Ze doen dit door bepaalde elementen te benadrukken, terwijl andere achterwege worden gelaten. Als gevolg hiervan zal de ontvanger van de mediaboodschap de gebeurtenissen of objecten beschreven in de mediaboodschap voornamelijk vanuit die welbepaalde invalshoek interpreteren (Snow, Vliegthart & Corrigan-Brown, 2007). Framing wordt dan gezegd een invloed te hebben op hoe mensen over een gegeven onderwerp denken. Frames ‘introduce or raise the salience or apparent importance of certain ideas, activating schemas that encourage target audiences to think, feel and decide in a particular way’ (Entman, 2007, p. 164). Het vormt daarmee het complement van agendasetting, dat voornamelijk beïnvloedt waaraan mensen denken.

2.2.2 Soorten frames

Verschillende soorten frames kunnen worden onderscheiden. In eerste instantie kan een onderscheid worden gemaakt tussen mediaframes en publieksframes. de Vreese (2005) omvatte dit onderscheid in zijn geïntegreerd model voor framing door het proces van frame-building te onderscheiden van dit van frame-setting. Frame-building handelt daarbij over het tot stand komen van frames langs de zijde van de journalist. Dit gebeurt op basis van interne factoren, zoals het editoriale beleid van een krant en externe factoren, zoals de wisselwerking tussen de journalist en andere entiteiten. De frames die op deze manier tot stand komen zijn mediaframes en manifesteren zich in de content van mediaboodschappen. Langs de andere zijde van dit communicatiemodel staan het proces van frame-setting en publieksframes. De frames die vervat zitten in mediaboodschappen worden immers ontvangen door het publiek en kunnen een invloed uitoefenen op de manier waarop gebeurtenissen en problematieken worden gepercipieerd door de ontvangers. Hierbij spelen hun voorgaande kennis en predisposities een belangrijke rol (de Vreese, 2005).

Wanneer mediaframes nauwer onder de loep worden genomen, kan opnieuw een onderscheid worden gemaakt tussen verschillende soorten frames. In de literatuur wordt vaak het onderscheid gemaakt tussen issuespecifieke frames en generische frames (o.a. de Vreese, 2005). Issuespecifieke frames zijn frames die enkel met betrekking tot een bepaalde problematiek of onderwerp kunnen worden onderscheiden. Generische frames daarentegen zijn niet gebonden aan slechts één thematiek, maar kunnen worden teruggevonden in nieuwsberichten over verschillende soorten issues (de Vreese, 2005). Een vaak aangehaalde indeling van generische frames zijn vijf frames die onderscheiden werden door Semetko en Valkenburg (2000), namelijk het conflictframe, het human interestframe, het economische gevolgenframe, het moraliteitsframe en het verantwoordelijkheidsframe. Het conflictframe 'benadrukt conflict tussen individuen, groepen of instituten als een manier om de aandacht van het publiek te verkrijgen' (Semetko en Valkenburg, 2000, p. 95). Het human interestframe kan worden gedefinieerd als het frame dat 'een menselijk gelaat of een emotionele invalshoek hanteert om zo een bepaalde gebeurtenis, issue of problematiek te presenteren' (Semetko en Valkenburg, 2000, p. 95). Bij gebruik van het economische gevolgenframe, gaat men 'een gebeurtenis, probleem of issue uitdrukken in termen van de gevolgen die ze op economisch vlak zullen hebben op een individu, groep, instituut, regio of land' (Semetko en Valkenburg, 2000, p. 96). Het moraliteitsframe brengt 'een gebeurtenis, probleem of issue in de context van religieuze dogma's of morele voorschriften' (Semetko en Valkenburg, 2000, p. 96). Tot slot is er het verantwoordelijkheidsframe waarbij 'een issue of probleem zo wordt voorgesteld dat er verantwoordelijkheid wordt toegekend voor de oorzaak of oplossing ervan aan ofwel de overheid of ofwel een individu of groep' (Semetko en Valkenburg, 2000, p. 96). In een onderzoek van de twee auteurs naar berichtgeving van Europese politieke aangelegenheden in Nederlandse kranten en

televisiejournals bleek dat het verantwoordelijkheidsframe het meest werd gebruikt, gevolgd door het conflictframe. Het moraliteitsframe daarentegen kwam nauwelijks aan bod. Een tweede belangrijke conclusie was dat er meer verschillen werden gevonden tussen kwaliteitsvol en sensationeel nieuws dan tussen kranten en televisiejournals. Kwaliteitsvolle nieuwsoutlets maakten daarbij meer gebruik van het verantwoordelijkheidsframe, het conflictframe en het economische gevolgenframe, terwijl meer sensationele kranten en televisiejournals dan weer meer het human interestframe hanteerden in hun berichtgeving (Semetko en Valkenburg, 2000). Het nationaliseringsframe wordt door sommige onderzoekers opgenomen als extra frame naast deze vijf generische frames. Gleissner en de Vreese (2005) betrokken dit frame in hun onderzoek naar berichtgeving rond de Europese grondwet. Ze onderzochten of er sprake was van het nationaliseringsframe door middel van twee componenten. In eerste instantie gingen ze na of er in krantenartikels een link werd gelegd met een nationale actor (een persoon, instituut of organisatie). Vervolgens onderzochten ze of het issue werd voorgesteld aan de hand van een nationaal perspectief, door na te gaan wat eventuele repercussies waren van de problematiek voor het eigen land. Aan de hand van diepte-interviews met journalisten uit verschillende Europese landen werd aangetoond dat het aanwezig zijn van een verband tussen de problematiek en het eigen land vaak een belangrijk criterium is voor journalisten om over het issue te rapporteren. Er bleken echter grote verschillen te zijn tussen de landen. Zo waren 61 procent van de actoren in berichtgeving in Groot-Brittannië van nationale afkomst en in de Duitse media steeg dit percentage zelfs tot 71 procent. Dit stond in schril contrast met de Nederlandse media, waar amper vijftien procent van de actoren van Nederlandse origine waren. Wat betreft het vermelden van een verband tussen de problematiek en het eigen land, liepen de resultaten opnieuw erg uiteen: in Groot-Brittannië werd in 64 procent van de berichten een link gelegd met het eigen land, in tegenstelling tot Duitsland waar dit slechts in 24 procent van de berichten het geval was. Nederland volgde hierbij een middenweg met ongeveer 38 procent (Gleissner en de Vreese, 2005). In later onderzoek bevestigde onder meer Van Cauwenberge, Gelders en Joris (2009) het bestaan van dit nationaliseringsframe, maar besloten ze dat het minder aanwezig was in krantenberichten rond het Verdrag van Lissabon dan het conflict- en economische gevolgenframe, maar meer dan het human interestframe.

Een ander onderscheid kan worden gemaakt tussen diagnostische en prognostische frames. Door bepaalde frames te hanteren kan een maker van mediaboodschappen ervoor zorgen dat het publiek een problematiek gaat verbinden aan bepaalde oorzaken en oplossingen voor het probleem (Snow, e.a., 2007). Diagnostische frames worden omschreven als ‘de aanduiding van een bepaalde gebeurtenis of bepaalde aspecten van het dagelijkse leven als problematisch, die hoognodig moeten veranderen’. Daarbij kent men ook schuld toe aan een bepaalde partij voor het probleem. Een prognostisch frame wordt gedefinieerd als ‘het verwoorden van een oplossing tot het gestelde probleem, inclusief een aanvalsplan en tactieken om dat plan uit te voeren’ (Snow, e.a., 2007, p. 387). In de studie van Snow e.a. (2007) werd onderzoek gedaan naar het gebruik van diagnostische en prognostische frames in

berichtgeving rond de rellen in enkele voorsteden van Parijs in 2005. Ze concludeerden onder meer dat het gebruik van deze frames afhankelijk is van de actor die aan het woord wordt gelaten in de berichtgeving, van de ideologie waaraan het nieuwsoutlet verbonden is en van de periode waarin het nieuwsbericht wordt vrijgegeven (Snow, e.a., 2007).

2.2.3 Framingeffecten

Frameanalyses, waarbij op een inhoudsanalytische wijze wordt onderzocht welke frames frequent voorkomen in nieuwsberichten met betrekking tot een bepaald onderwerp, vormen een belangrijke eerste stap in het onderzoek naar de effecten van framing. Men moet immers eerst weten welke frames worden gehanteerd in nieuwsberichtgeving alvorens na te gaan welke effecten deze frames kunnen hebben. Het uitvoeren van een goede inhoudelijke frameanalyse vormt met andere woorden de goede basis voor latere effectenstudies. Het is immers niet waardevol om onderzoek naar framingeffecten uit te voeren met frames die niet frequent voorkomen, niet voldoende beschreven zijn of niet consistent aanwezig zijn in het nieuws (de Vreese, Peter & Semetko, 2001). In dit onderzoek ligt de nadruk op het uitvoeren van een inhoudsanalytische framestudie, wat een goede aanzet kan zijn voor latere effectenstudies. Deze studies behoren niet tot de reikwijdte van het uitgevoerde onderzoek in deze masterproef, maar desalniettemin wordt er kort ingegaan op het belang van framingeffecten en wetenschappelijk onderzoek ernaar. Onderzoek wijst immers uit dat framingeffecten vaak voorkomend zijn. Het gebruik van bepaalde frames beïnvloedt de wijze waarop de ontvangers de issues in mediaboodschappen interpreteren en er gevolg aan geven (Entman, 1993).

Een experimenteel onderzoek om zulke framingeffecten te analyseren werd onder meer uitgevoerd door Valkenburg, Semetko en de Vreese (1999). In het onderzoek werden participanten opgedeeld in vier condities, waarbij respondenten in elke conditie twee nieuwsberichten werden voorgelegd, een met betrekking tot criminaliteit en een met betrekking tot de invoering van de euro. Telkens werd het frame van de berichten gemanipuleerd om op die manier vier experimentele condities te bekomen: een conditie met berichten in het conflictframe, een met het human interestframe, een met het economische gevolgenframe en een met het verantwoordelijkheidsframe. Resultaten toonden aan dat zowel herinneringen als gedachten over de issues in de artikels werden beïnvloed door het gebruikte frame. Wanneer de participanten werden gevraagd naar hun gedachten over de issues, gingen ze deze vooral formuleren in overeenstemming met het frame van de artikels die ze net hadden gelezen. Zo gingen participanten uit de economische gevolgen-conditie vooral aan de financiële aspecten van de issues denken. Met betrekking tot het zich herinneringen van bepaalde aspecten van de issues, werd vastgesteld dat het gebruik van bepaalde frames belemmerde dat participanten zich veel herinnerden van de onderwerpen. Vooral het gebruik van het human interestframe belemmerde herinneringen van participanten rond het criminaliteitsverhaal (verschillen met betrekking tot de euroberichtgeving waren niet significant) (Valkenburg, Semetko & de Vreese, 1999). In later onderzoek bevestigde de Vreese

(2004), opnieuw via gemanipuleerde nieuwsberichten, framingeffecten op gedachten rond het behandelde issue (in dit geval uitbreiding van de Europese Unie).

Onderzoek naar framingeffecten wordt wel eens bekritiseerd omwille van het feit dat conclusies worden getrokken op basis van kortetermijneffecten, gemeten onmiddellijk na de stimulus. Lecheler en de Vreese (2011) gingen daarom na of framingeffecten zich ook nog op langere termijn manifesteerden. Ze onderzochten dit aan de hand van een experimenteel design, waarbij ze nagingen of effecten veroorzaakt door het gebruik van bepaalde frames in politieke nieuwsberichtgeving bleven bestaan na een dag, een week en twee weken. Tegen hun verwachtingen in concludeerden de onderzoekers dat de effecten relatief persistent waren. Bovendien leken ze afhankelijk te zijn van het niveau van politieke kennis van respondenten, waarbij vooral mensen met een gematigde kennis langer onder invloed waren van framingeffecten.

3 PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN

In dit onderzoek wordt een inhoudsanalytische frameanalyse gemaakt van Vlaamse, Amerikaanse en Franse krantenberichten over de Arabische Lente. Aangezien dit een erg actueel onderwerp is waarover weinig voorgaand onderzoek bestaat, wordt er in deze studie eerder exploratief gewerkt op basis van onderzoeksvragen in plaats van toetsend aan de hand van concrete hypothesen. Wanneer in mediacontent gezocht wordt naar frames, kunnen hierbij twee verschillende benaderingen worden gehanteerd, namelijk een deductieve wijze en een inductieve wijze. Bij inductie wordt uitgegaan van de content zelf en probeert men aan de hand daarvan frames op te stellen. Bij een deductieve wijze wordt uitgegaan van vooraf opgestelde frames en wordt nagegaan in welke mate die frames al dan niet terug te vinden zijn in de mediaboodschappen (Van Gorp, 2004; Semetko en Valkenburg, 2000; de Vreese, 2005). In dit onderzoek zal een deductieve wijze worden gehanteerd, waardoor de studie meer vergelijkbaar wordt met vorige studies. Daarbij zullen twee soorten frames worden gehanteerd. In eerste instantie wordt gebruik gemaakt van de generische frames die werden vooropgesteld door Semetko en Valkenburg, namelijk het conflictframe, het human interestframe, het economische gevolgenframe en het moraliteitsframe. Het verantwoordelijkheidsframe wordt niet mee opgenomen in de analyses, aangezien dit frame deels vervat zit in de diagnostische framing. De vier opgenomen frames worden aangevuld met het nationaliseringsframe. In tweede instantie worden diagnostische en prognostische frames gemeten, waarbij wordt nagegaan of er een vermelding is van de oorzaken en oplossingen van de Arabische Lente. Deze twee soorten frames werden gekozen om verschillende redenen. Ten eerste worden de frames van Semetko en Valkenburg vooral gebruikt in onderzoek naar berichtgeving over Europese aangelegenheden. Deze studie wil de frames opnemen in een analyse rond berichtgeving over een totaal andere kwestie, om op die manier na te gaan hoe rekbaar de term *generisch* is. Door ze te gebruiken in een studie omtrent de Arabische Lente kan worden gezien in welke mate de frames kunnen worden teruggevonden in berichtgeving in een volledig andere context. Ten tweede werd er gekozen voor deze frames omdat ze regelmatig worden aangewend in onderzoek, maar zelden samen. Deze studie combineert de beide invalshoeken. Door te analyseren welke frames het meest worden gebruikt, kan een antwoord worden gezocht op de eerste onderzoeksvraag.

OVI: Welke frames worden in krantenartikels over de Libische en Tunesische opstanden voornamelijk gebruikt?

3.1 Geografische afbakening van het onderzoeksdomein

In het onderzoek werd gekozen om, wat betreft de Arabische Lente, de nadruk te vestigen op twee Noord-Afrikaanse landen, namelijk Tunesië en Libië. Tunesië vormt met de Jasmijnrevolutie de bakermat van de Arabische Lente. In dit land ontstonden de eerste opstanden, die als inspiratie dienden

voor opstanden in andere Noord-Afrikaanse en Arabische landen. Omwille van deze reden werd ervoor gekozen dit land op te nemen als case. Libië vormt om andere redenen een interessante case. Ten eerste was Libië het eerste land waar de opstanden een werkelijk gewelddadig karakter kenden, wat de dood van vele burgers en uiteindelijk ook van kolonel Kadhafi met zich meebracht. In tweede instantie is het tot nog toe het enige land waar de internationale gemeenschap, bij monde van de NAVO, een militaire interventie op poten heeft gezet om de burgers te beschermen tegen het gewelddadige regime. Deze geografische afbakening leidt tot een tweede onderzoeksvraag.

OV2: Zijn er verschillen tussen de berichtgeving rond de Libische case en de Tunesische case?

3.2 Tijdsgebonden afbakening van het onderzoeksdomein

Het startschot van de Arabische Lente werd gegeven in december 2010 en het einde lijkt nog niet in zicht. Het is echter niet haalbaar om alle artikels van het voorbije anderhalf jaar mee op te nemen in de selectie en daarom wordt voor elke case een specifieke onderzoeksperiode uitgekozen. Het uitgangspunt van deze periode wordt telkens gevormd door een belangrijk ijkpunt in de opstanden. Voor Tunesië wordt het ijkpunt gevormd door de vlucht van Ben Ali op 14 januari 2011. Deze dag vormt het orgelpunt van de Jasmijnrevolutie, aangezien de wensen van het volk eindelijk gehoor kregen. Zowel voor als na deze dag werd een periode van vier weken mee opgenomen in de studie. Dit betekende dat alle artikels die verschenen in de periode tussen 17 december 2010 en 11 februari 2011 mee werden opgenomen in de selectie. Het was niet nuttig om deze periode te verlengen aangezien de onmiddellijke aanleiding tot de opstanden, namelijk de zelfverbranding van Mohamed Bouazizi eveneens plaatsvond op 17 december 2010. Om de Libische case zo vergelijkbaar mogelijk te houden met deze van Tunesië werd de dood van kolonel Kadhafi op 20 oktober 2011 als ijkpunt van deze case gekozen. Vervolgens werd rond deze datum telkens een zelfde periode van vier weken gevormd, waardoor alle artikels verschenen in de periode van 22 september tot en met 17 november 2011 werden opgenomen in de analyse. In tegenstelling tot de Tunesische case betekent dit dat de start van de Libische revolutie niet vervat zit in de gekozen periode. Op basis van dit onderscheid tussen krantenartikels verschenen voor en na het ijkpunt kan een derde onderzoeksvraag worden geformuleerd.

OV3: Zijn er verschillen tussen de berichtgeving voor en na de vooropgestelde ijkpunten?

3.3 Geografische afbakening van de analyseobjecten

In dit onderzoek wordt een vergelijkende analyse gemaakt tussen Vlaamse, Franse en Amerikaanse kranten. Deze (regio's van) landen werden geselecteerd om verschillende redenen. In eerste instantie is

een onderzoeker steeds geïnteresseerd in de situatie zoals die zich in het eigen land afspeelt. Om die reden werd Vlaanderen opgenomen in de selectie. Vervolgens was het nodig om andere landen op te nemen, om zo een internationaal vergelijkend opzet te ontwerpen. Frankrijk en de VSA werden hiervoor gekozen en dit om verschillende redenen. In eerste instantie werd gezocht naar belangrijke spelers op het internationale niveau. Ondanks de dalende internationale invloed van de VSA blijft het land een niet te onderschatten entiteit met een duidelijke visie op de wereld van de 21ste eeuw. Ook Frankrijk is een belangrijke speler, vooral op Europees niveau. Beide landen zijn onder meer permanente leden van de VN-Veiligheidsraad. Bovendien onderhielden zowel de VSA als Frankrijk goede bilaterale contacten met beide onderzochte cases, Libië en Tunesië. Tot slot contrasteert de Amerikaanse houding in beide cases met de Franse houding. In het geval van Libië zullen beide landen weliswaar deelnemen aan de militaire interventie in het Noord-Afrikaanse land, maar de VSA doen dit slechts aarzelend, terwijl Frankrijk op overtuigende wijze de bovenhand wil nemen in het verhaal. Wat betreft Tunesië, kozen de VSA na aanhoudend protest van de Tunesische bevolking de zijde van de protestanten, terwijl Frankrijk als ex-kolonisator tot op het laatste moment het regime van Ben Ali bleef steunen.

Er werd gekozen om een internationaal vergelijkende krantenanalyse te maken tussen Franse, Amerikaanse en Vlaamse kranten. Het onderzoek hanteert daarbij een dubbele insteek. Enerzijds zal er op het niveau van Vlaanderen een eerste vergelijking worden gemaakt tussen een kwaliteitskrant (De Standaard - DS) en een populaire krant (Het Laatste Nieuws - HLN). Onderzoek wijst immers uit dat verschillen met betrekking tot gehanteerde nieuwsframes zich eerder zullen manifesteren in het onderscheid tussen een kwaliteitskrant en een populaire krant, dan in het onderscheid tussen een linkse georiënteerde krant en een rechts georiënteerde krant (Semetko & Valkenburg, 2000). Anderzijds zal er op internationaal niveau een tweede vergelijking worden gemaakt tussen de Franse kwaliteitskrant Le Monde (LM), de Amerikaanse kwaliteitskrant The New York Times (NYT) en de Vlaamse kwaliteitskrant De Standaard. Hieronder worden de vier geanalyseerde kranten gesitueerd in de tijd en in hun respectievelijke markt.

3.3.1 De Standaard

De Standaard werd voor het eerst op de markt gebracht op 4 december 1918. Oorspronkelijk was het de bedoeling het dagblad al vier jaar eerder te lanceren, maar de start van WO I stuurde die plannen in de war. Die eerste verschijning telde amper twee bladzijden en kostte tien centimes. In 1976 werd de Standaardgroep, die ondertussen failliet was gegaan, overgenomen door de Vlaamse Uitgeversmaatschappij (VUM). In 2006 ging de VUM samen met het Waalse Medi@bel, waarna het nieuwe concern de naam Corelio met zich meekreeg. De Standaard profileerde zich van bij de start als een Vlaamsgezinde, christelijk geïnspireerde kwaliteitskrant. Tot op de dag van vandaag blijft het belangrijk voor De Standaard om nieuws op een kwalitatieve en professionele manier aan de man te

brengen (De Bens & Raeymaeckers, 2010; Huypens, 2009). In 2011 kende De Standaard een oplage van 108.828 exemplaren en een betaalde verspreiding van 92.825 exemplaren (Centrum voor Informatie over de Media, 2011a). Doorgaans is het publiek van De Standaard iets meer mannelijk (53,5 procent van alle lezers), maar is er een gelijke verdeling over de verschillende leeftijdsgroepen heen. Lezers van De Standaard zijn erg hoog opgeleid: 61,2 procent heeft minstens een hogeschoolopleiding genoten. Dit cijfer staat in contrast tot hetzelfde cijfer bij Het Laatste Nieuws. Amper 18,9 procent van de lezers van die populaire krant gingen na het middelbaar onderwijs verder studeren. Bijna drie vierde (71,2 procent) van de lezers van De Standaard bevinden zich dan ook in de drie hoogste sociale groepen. De krant wordt vooral gelezen door bedienden (27,6 procent van alle lezers), gepensioneerden (21,5 procent) en studenten (16,1 procent), maar amper door werklozen (1,4 procent). De Standaard kent een goede verspreiding in de meeste provincies, alleen Limburg hinkt achterop. Daar wonen slechts 8,2 procent van de lezers van het dagblad (Centrum voor Informatie over de Media, 2011c).

3.3.2 Het Laatste Nieuws

Op 7 juni 1888 werd het eerste exemplaar van Het Laatste Nieuws op de Vlaamse markt gebracht. Het blad profileerde zich als een krant met een Vlaamse, liberale en vrijzinnige insteek. Na een korte pauze naar aanleiding van het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, werd de uitgave van het dagblad hervat op 18 november 1918. Tijdens het interbellum koos de krant voor een inhoudelijk andere richting, waarbij de klemtoon kwam te liggen op een algemene informatiekrant met veel aandacht voor sport. In 1990 kreeg de groep Van Thillo alle aandelen van de krant in handen en even later werd de naam van de uitgeverij veranderd in De Persgroep. Vandaag de dag kan Het Laatste Nieuws zichzelf de grootste krant van het land noemen. Het vaart een populaire koers, met veel aandacht voor sport, human interest en regionaal nieuws (De Bens & Raeymaeckers, 2010). Het Laatste Nieuws haalde in 2011 een oplage van 340.235 exemplaren en een betaalde verspreiding van 287.521 exemplaren. Hiermee was Het Laatste Nieuws opnieuw de meest verspreide krant in het land (Centrum voor Informatie over de Media, 2011b). De lezers van Het Laatste Nieuws zijn net als deze van De Standaard iets meer mannelijk (53,8 procent) dan vrouwelijk. Er is een gelijke verdeling over de verschillende leeftijdscategorie en sociale groepen, uitgezonderd een lichte ondervertegenwoordiging in de hoogste sociale groep. In deze groep haalt Het Laatste Nieuws slechts acht procent van zijn lezers, terwijl meer dan een derde (36,7 procent) van de lezers van De Standaard in deze categorie kan worden ingedeeld. Ook Het Laatste Nieuws wordt weinig gelezen in de provincie Limburg. Lezers van deze krant zijn voornamelijk bedienden (23,3 procent van het totale lezerspubliek), gepensioneerden (22,2 procent) en arbeiders (19,8 procent). Managers (2,0 procent) en werklozen (2,8 procent) maken geen groot deel uit van het leespubliek van Het Laatste Nieuws (Centrum voor Informatie over de Media, 2011d).

3.3.3 The New York Times

Het allereerste exemplaar van The New York Times zoals deze vandaag gekend is, verscheen op 18 september 1851. Het was al de achtste poging om een krant onder die naam op de New Yorkse markt te brengen. Om het lot niet te tartten, voegden de oprichters er ditmaal de term *daily* bij, zodat de krant voluit verscheen als The New York Daily Times (Walker, 1982). De krant werd opgericht door Henry Jarvis Raymond en George Jones. Ze profileerde zich onmiddellijk als een kwaliteitskrant. Ook vandaag de dag wordt de krant gezien als een van de beste kranten van de VSA. De allereerste editie van de krant telde vier bladzijden en kostte één cent (Merrill & Fisher, 1980). Door de jaren heen heeft The Times een uitstekende reputatie weten uit te bouwen en wordt ze wereldwijd beschouwd als een kwalitatief hoogstaande krant. Momenteel maakt de krant onderdeel uit van The New York Times Company, samen met onder meer The Boston Globe en International Herald Tribune. The New York Times stelt zichzelf als doel hoogkwalitatief nieuws te verzamelen. De krant lijkt hier goed in te slagen, want won in zijn geschiedenis onder andere al een ongeëvenaard aantal van 106 Pulitzer Prizes. De krant kent een dagelijkse oplage van ongeveer een miljoen exemplaren en kan rekenen op 22 miljoen (off- en online)lezers (New York Times Company, 2011). Ze vormt een belangrijke bron van informatie voor de politieke elite in de VSA en de rest van de wereld (Evans, 2010).

3.3.4 Le Monde

De Franse kwaliteitskrant Le Monde verscheen voor het eerst op 18 december 1944 en is aldus een relatief recent dagblad. De krant kwam er onder impuls van Charles de Gaulle, die een krant wilde oprichten die zowel op nationaal als op internationaal niveau respect zou genieten. Onder leiding van Hubert Beuve-Méry werd de krant al snel succesvol en genoot de reputatie betrouwbaar te zijn. In de allereerste editoriaal werd aangegeven dat de belangrijkste ambitie van de krant was ervoor te zorgen dat de lezer ‘duidelijke, waarheidsgetrouwe en indien mogelijk snelle en complete’ informatie in de krant terugvond. De krant wordt ook vandaag de dag beschouwd als een kwaliteitsvolle krant en een van 's werelds beste elitekranten (Merrill & Fisher, 1980; Walker, 1982). Volgens het Office de Justification de la Diffusion (OJD), het Franse equivalent van het Belgische Centrum voor Informatie over de Media (CIM), kent het oplagecijfer van de krant de laatste jaren een dalende tendens. In 2011 had de krant een gemiddelde oplage van 386.117 exemplaren en een betaalde verspreiding van 321.251 exemplaren (Office de Justification de la Diffusion, 23.04.2012).

Het onderscheid tussen (1) een populaire krant en een kwaliteitskrant en (2) drie internationale kwaliteitskranten leidt tot twee bijkomende onderzoeksvragen.

OV4: Zijn er verschillen tussen de berichtgeving afkomstig van DS en HLN?

OV5: Zijn er verschillen tussen de berichtgeving afkomstig van DS, LM en NYT?

4 METHODOLOGIE

4.1 Operationalisering van de frames

Hieronder wordt weergegeven hoe de verschillende frames werden geoperationaliseerd. Het volledige codeboek kan tevens worden teruggevonden in bijlage.

4.1.1 Semetko en Valkenburg en het nationaliseringsframe

In hun onderzoek kwamen Semetko en Valkenburg (2000) tot een vragenlijst van twintig ja/nee-vragen, die elk afzonderlijk een van de vijf frames mat. Aan de hand van een factoranalyse werd berekend dat de vragen inderdaad konden worden teruggebracht tot vijf factoren, een voor elk frame. Twee van de twintig vragen bleken niet te voldoen aan het criteria dat de factorlading groter dan .50 moest zijn en werden niet opgenomen in verdere analyses. Cronbach's alpha werd gebruikt om de interne consistentie van elk van de vijf schalen na te gaan. De waarde lag hierbij tussen .66 en .81. In dit onderzoek zullen slechts vier van de vijf frames worden opgenomen. Er werd gekozen om het verantwoordelijkheidsframe niet mee op te nemen in de analyses, aangezien dit frame in grote mate overlapping vertoont met de diagnostische frames. De frames worden gemeten aan de hand van de oorspronkelijke schalen opgebouwd door Semetko en Valkenburg. Bij het human-interestframe wordt de laatste oorspronkelijke vraag achterwege gelaten aangezien deze handelt over visuele informatie en dit niet mee opgenomen is. Het frame werd bijgevolg gemeten aan de hand van vier items (1) Zorgt het artikel voor een menselijk voorbeeld of een 'menselijke gezicht' voor het issue?, (2) Gebruikt het artikel adjectieven of persoonlijke karakterschetsen die gevoelens van verontwaardiging, empathie, sympathie of medeleven opwekken?, (3) Benadrukt het artikel hoe individuen of groepen getroffen worden door het probleem/het issue? en (4) Gaat het artikel dieper in op het private of persoonlijke leven van de actoren?. Bij het conflictframe werd item twee aangepast om zo te peilen naar de gevechten die plaatsvonden tijdens de revolutie. Dit frame werd gemeten aan de hand van drie items: (1) Geeft het artikel onenigheid tussen partijen, individuen, groepen of landen weer?, (2) Beschrijft het artikel gevechten/oproer/confrontatie tussen beide partijen? en (3) Geeft het artikel twee of meer dan twee zijden van het probleem of issue weer?. Het economische gevolgenframe werd op een andere manier gemeten. Er werd enkel gepeild naar (1) Is er een vermelding van het kostenplaatje? en (2) Is er een vermelding van winsten of verliezen nu of in de toekomst?. Wat betreft het moraliteitsframe werden er tot slot geen aanpassingen gemaakt aan de oorspronkelijke items. Bijgevolg werd dit frame gemeten aan de hand van drie items: (1) Bevat het artikel een morele boodschap?, (2) Maakt het artikel verwijzingen naar moraliteit, God of andere religieuze dogma's? en (3) Biedt het artikel specifieke sociale voorschriften over hoe zich te gedragen?. Tot slot werd het nationaliseringsframe gemeten aan de hand van twee items die eerder werden gebruikt om het voorkomen van dit frame in

mediaboodschappen op te meten, namelijk (1) Wordt er in het bericht een link gemaakt tussen het eigen land en de Arabische Lente? en (2) Worden nationale politici of personen (die voornamelijk nationaal actief) zijn geciteerd of aan het woord gelaten?

Ondanks het gegeven dat het codeerschema dat werd gehanteerd in dit onderzoek gedeeltelijk gesteund is op voorgaand onderzoek en aanbevelingen, is het belangrijk om na te gaan of de schalen die werden gebruikt in dit onderzoek van voldoende kwaliteit zijn. Daarom werd voor elk van de frames de interne consistentie van de gebruikte schalen opgemeten aan de hand van Chronbach's alpha. De frameschalen bereikten een voldoende tot behoorlijke alpha waarde: .97 voor het human interestframe (4 items), .71 voor het conflictframe (3 items), .76 voor het economische gevolgenframe (2 items), .84 voor het moraliteitsframe (3 items) en .72 voor het nationaliseringsframe (2 items).

4.1.2 Diagnostische en prognostische frames

4.1.2.1 Diagnostische frames

Een diagnostisch frame werd eerder in deze masterproef gedefinieerd als “de aanduiding van een bepaalde gebeurtenis of bepaalde aspecten van het dagelijkse leven als problematisch, die hoognodig moeten veranderen” (Snow, Vliegthart & Corrigan-Brown, 2007, p. 387). Er wordt met andere woorden nagegaan of er in de tekst een vermelding is van de oorzaken en aanleidingen van de Arabische Lente. Om categorieën op te stellen van mogelijke diagnostische frames in verband met de Arabische Lente werd gesteund op de literatuurstudie. Daarbij werden vijf categorieën onderscheiden. Belangrijk daarbij is dat de elementen expliciet moeten worden vermeld in het artikel als een oorzaak van de opstanden.

1. *Politieke oorzaken*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) corruptie, b) gebrek aan politieke vrijheid of c) oneerlijke verkiezingen worden aangehaald als mogelijke oorzaken van de opstanden.
2. *Socio-economische oorzaken*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) prijsstijgingen, b) stijgende werkloosheid, c) algemeen gebrek aan welvaart of armoede of d) de generatiekloof tussen jong en oud worden aangehaald als mogelijke oorzaken van de opstanden.
3. *Gebrek aan mensenrechten*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) gebrek aan persvrijheid, b) gebrek aan vrijheid van meningsuiting of c) onderdrukking en gebrek aan gelijke kansen worden aangehaald als mogelijke oorzaken van de opstanden.
4. *Overige*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) de zelfverbranding van Bouazizi of de arrestatie van Terbil of b) de opkomst van de sociale media worden aangehaald als aanleiding/katalysator van de opstanden.
5. *Andere*: restcategorie waarbij overige oorzaken worden vermeld.

4.1.2.2 Prognostische frames

Een prognostisch frame werd gedefinieerd als “een verwoording van een oplossing tot het probleem, inclusief een aanvalsplan en tactieken om dat plan uit te voeren” (Snow, Vliegthart & Corrigan-Brown, 2007, p. 387). Er wordt met andere woorden nagegaan of er in de tekst een vermelding is van mogelijke oplossingen voor het probleem. Deze kunnen hypothetisch zijn (wat ziet men als de beste oplossing) of reeds ondernomen. Er werden zes categorieën onderscheiden. Belangrijk daarbij is dat de elementen expliciet moeten worden vermeld in het artikel als een mogelijke oplossingen voor de opstanden (of de problemen die de opstanden hebben veroorzaakt).

1. *Diplomatie, open dialoog*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel diplomatie wordt aangehaald als een mogelijke oplossing voor de opstanden in de Arabische landen.
2. *Militaire interventie*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel een militaire interventie of militaire hulp worden aangehaald als mogelijke oplossing voor de opstanden in de Arabische landen.
3. *Aftreden van leider/regime*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel het aftreden van de leider of zijn regime of het aanstellen van een nieuwe regering wordt aangehaald als mogelijke oplossing voor de opstanden in de Arabische landen.
4. *Economische samenwerking/monetaire steun*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel economische samenwerking met andere landen van de internationale gemeenschap wordt aangehaald als een mogelijke oplossing voor de problemen die aan de oorzaak lagen voor de opstanden in de Arabische Lente.
5. *Interne hervormingen*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel interne hervormingen op vlak van politiek, socio-economische aangelegenheden en mensenrechten worden aangehaald als mogelijke oplossingen voor de problemen die aan de oorzaak lagen voor de opstanden in de Arabische Lente.
6. *Andere*: restcategorie waarbij overige oplossingen worden vermeld.

4.2 Intercodeurbetrouwbaarheid

Van de oorspronkelijke sample van 466 krantenberichten werd tien procent (n=47) gecodeerd door twee codeurs, om zo de mate van intercodeurbetrouwbaarheid te bepalen. Er werd gewerkt op basis van toevalssteekproeven binnenin elk medium. Zo werden er negen artikels van DS geanalyseerd (van een totaal van 93 artikels), vijf artikels van HLN (van 51), tien van NYT (van 97) en 23 van LM (van 225). Er werd een Cohen's Kappa bekomen van .76, wat wijst op een graad van overeenstemming die voldoende tot goed is.

4.3 Dataverzameling

Vlaamse krantenartikels werden gezocht in de databank van Mediargus, Franse en Amerikaanse kranten werden verzameld via Lexis Nexis. Voor elke case werd een Nederlandse zoekterm opgesteld, die daarna werd vertaald naar de Franse en Amerikaanse variant. Om artikels op te zoeken in verband met de opstanden in Tunesië werd voor Vlaamse kranten de zoekterm *Tunesi* OR Ben Ali* gebruikt, voor Franse kranten *Tunisie* OR Ben Ali* en voor Amerikaanse kranten *Tunisia* OR Ben Ali*. Om artikels te verzamelen die berichtten over Libië was de zoekterm iets gecompliceerder aangezien er geen eenduidigheid lijkt te bestaan over de schrijfwijze van de naam van oud-dictator Kadhafi. Er werd geselecteerd om alle gekende schrijfwijzen mee op te nemen in de zoekterm om op die manier niet omwille van fonetische redenen artikels over het hoofd te zien. Dit leidde tot volgende zoekterm voor Vlaamse kranten: *Libi* OR (Kadhafi OR Khadafi OR Qadhafi OR Kaddafi OR Khaddafi OR Khadaffi OR Gaddafi OR Gadaffi OR Gathafi)*. Voor het opsporen van Franse en Amerikaanse artikels werd de lijst van mogelijke synoniemen voor Kadhafi behouden en respectievelijk achter *Libye* OR* of *Libya* OR* gevoegd. In Mediargus werd de zoekterm zo ingegeven dat enkel artikels die een van beide termen in de inleiding van het krantenartikel hadden vermeld, werden toegevoegd aan de selectie. Deze werkwijze diende een dubbel doel. Enerzijds leidde ze ertoe dat vooral artikels met een relevante inhoud werden behouden, aangezien het voorkomt dat artikels mee wordt opgenomen in de selectie vanaf het moment dat er ergens een vermelding naar de termen uit de zoekterm is. Op deze manier bevat de selectie minder ruis. Anderzijds diende het ook een praktisch nut. Voor een thesisstudent is het immers niet mogelijk om een overvloed aan artikels onder de loep te nemen op een beperkte tijd. Daarnaast werd er ook voor de data afkomstig uit de databank van Lexis Nexis gezorgd dat enkel artikels met de zoekterm in de inleiding werden opgenomen in de selectie.

5 RESULTATEN

5.1 Verkenning van de data

5.1.1 Aantal krantenartikels

Op basis van de zoekterm die werd beschreven in de methodesectie werden in totaal 585 artikels geselecteerd. Vervolgens werd een inhoudelijke filter toegepast en werden alle artikels die niet gerelateerd waren aan de Arabische Lente, en bijgevolg als ruis kunnen worden beschouwd, uit de selectie gegooid. Er werden 466 artikels overgehouden na deze filtering en deze werden allemaal gecodeerd. In de uiteindelijke analyses werden enkel artikels opgenomen waarin minstens een van de vooropgestelde frames werd teruggevonden. Dit bracht het totaal geanalyseerde krantenartikels op 389. In tabel 1 wordt weergegeven hoe deze artikels zich verdelen volgens krant en onderzocht land. Wat opvalt is het groot aantal krantenartikels in LM over de Tunesische opstanden. In HLN daarentegen werden het minst artikels teruggevonden.

Tabel 1: Aantal geanalyseerde krantenartikels volgens medium en land van de Arabische Lente (in absolute waarden en percentages)

		Absolute aantallen	Relatieve aantallen
De Standaard	Libië	32	8,23
	Tunesië	40	10,28
Le Monde	Libië	59	15,17
	Tunesië	131	33,68
The New York Times	Libië	59	15,17
	Tunesië	30	7,71
Het Laatste Nieuws	Libië	17	4,37
	Tunesië	21	5,40
Totaal		389	100,00

5.1.2 Ijkpunt

In het onderzoek werd de datum van het verschijnen van het krantenartikel gecodeerd en deze variabele werd later omgevormd naar een dummyvariabele om na te gaan of het artikel verscheen in de periode voor of na het vooropgestelde ijkpunt. Voor artikels rond de Tunesische revolutie lag dit ijkpunt op 14 januari 2011, de dag van het aftreden van president Ben Ali. Wat betreft artikels rond de Libische oproer werd het ijkpunt gevormd door de dood van dictator Kadhafi op 20 oktober 2011. In het algemeen kregen deze cases meer media-aandacht na de gekozen ijkpunten dan ervoor. Van alle artikels verschenen er 113 (of 29,00 procent) voor de ijkpunten, de overige 276 (of 71,00 procent) verschenen pas erna. Opmerkelijk was dat er in de Libische case meer werd bericht voor het ijkpunt

(\bar{x} =44,05; SD=13,11) dan in de Tunesische case (\bar{x} =18,38; SD=3,14). Gemiddeld verschenen met andere woorden 44,05 procent van de artikels over Libië voor het vooropgestelde ijkpunt, terwijl dit voor artikels over Tunesië maar gold voor 18,38 procent van de artikels. Dit verschil was statistisch significant ($F(1,6)=14,51$; $p<.01$).

5.1.3 Journalistiek genre

In het onderzoek werd nagegaan tot welk journalistiek genre de krantenartikels behoorden. Deze variabele kan een belangrijke kanttekening maken bij mogelijke resultaten, aangezien nieuwsberichten, opinieartikels of interviews een bepaalde vertekening wat betreft frames met zich kunnen meedragen. In tabel 2 wordt weergegeven welk journalistiek genre het meest naar voor komt in de gecodeerde krantenartikels. Net iets meer dan driekwart van de artikels konden worden toegeschreven aan de categorie Nieuwsbericht. Het omvat artikels als nieuwsberichten, eenkolommers, coverstory's, achtergrondverhalen en researchartikels. De restcategorie Ander, met genres als cartoons en recensies, kwam amper eenmaal voor. De overige vier genres waren ongeveer gelijkmatig vertegenwoordigd in de selectie en namen elk vijf tot zeven procent van de artikels voor hun rekening. Wanneer deze verdeling wordt vergeleken tussen de vier geanalyseerde kranten, kan men bij elke krant een verdeling optekenen die gelijkaardig is aan de algemene verdeling zoals voorgesteld in tabel 2. Enkel Het Laatste Nieuws vormt hierop een uitzondering. In deze krant werden geen artikels opgetekend in de categorieën Opinie Redactie, Opinie Extern en Ander. Maar liefst 35 van de 38 geanalyseerde artikels konden worden gecategoriseerd als een Nieuwsbericht.

Tabel 2: Journalistiek genre van de krantenartikels (in absolute waarden en percentages)

	Absolute aantallen	Relatieve aantallen
Anderen	1	0,26
Opinie Redactie	20	5,14
Reportage	20	5,14
Interview	22	5,66
Opinie Extern	27	6,94
Nieuwsbericht	299	76,86
Totaal	389	100,00

5.1.4 Lengte van de krantenartikels

De geanalyseerde krantenartikels hadden een gemiddelde lengte van 630,35 woorden (SD= 588,04). Het kortste artikel telde amper veertien woorden, het langste 6990. Een kleine meerderheid (54,80 procent) van de artikels telde minder dan het gemiddelde van 630 woorden en ongeveer een vijfde van de artikels (18,50 procent) telde meer dan 1000 woorden. In tabel 3 worden de gemiddelden en standaardafwijkingen weergegeven van de lengte van een krantenartikel per krant en per onderzochte

case. Daaruit blijkt dat Het Laatste Nieuws gemiddeld genomen erg korte artikels publiceerde ten opzichte van de drie andere kranten. In The New York Times verschenen dan weer gemiddeld wat langere artikels. Deze verschillen zijn significant ($F(3,385)=18,70$; $p<.001$). Een post hoc test wees uit dat de waarde van The New York Times significant verschilt van deze van de drie andere kranten en dat Le Monde significant langere artikels schrijft dan Het Laatste Nieuws. De verschillen tussen enerzijds Het Laatste Nieuws en De Standaard en anderzijds Le Monde en De Standaard werden niet als statistisch significant benoemd. Wat betreft de landen van de Arabische Lente werd ook hier een significant verschil gevonden tussen Tunesië en Libië ($F(1,387)=3,85$; $p<.01$). Artikels over Libië waren met andere woorden significant langer dan deze over Tunesië.

Tabel 3: Gemiddelde woordlengte van de krantenartikels volgens medium en land van de Arabische Lente

	Gemiddelde	Standaardafwijking
Het Laatste Nieuws	265,37	233,39
De Standaard	505,75	511,35
Le Monde	589,24	417,75
The New York Times	974,78	849,75
Tunesië	579,78	425,81
Libië	697,59	747,58
Totaal	630,35	588,04

5.1.5 Plaats in de krant

Tot slot is het belangrijk om na te gaan welke plaats in de krant werd voorbehouden voor de artikels. Alle gecodeerde artikels werden in de krant gepubliceerd tussen pagina 1 (de voorpagina) en pagina 76. Gemiddeld stond het artikel op pagina 12,28 ($SD=12,71$). Ongeveer 4,6 procent van de artikels stonden op de voorpagina en net iets meer dan de helft van de artikels (51,7 procent) stonden op de eerste acht pagina's van de krant. In tabel 4 worden deze cijfers weergegeven per krant en land van de Arabische Lente. Aan de hand van deze cijfers kan worden opgemerkt dat berichtgeving rond de Arabische Lente in Le Monde een meer prominente plaats kreeg dan in andere kranten. Deze verschillen zijn significant ($F(3,385)=33,65$; $p<.001$). Enkel de waarden van The New York Times en Het Laatste Nieuws verschillen niet significant van elkaar, alle overige combinaties wel. Wat betreft de twee landen van de Arabische Lente, kan worden opgemerkt dat berichtgeving over Libië iets meer vooraan vermeld stond in de krant dan artikels over Tunesië. Dit verschil is echter niet statistisch significant ($F(1,387)=1,27$; $p=.26$).

Tabel 4: Gemiddelde plaats van de krantenartikels volgens medium en land van de Arabische Lente

	Gemiddelde	Standaardafwijking	Percentage Voorpagina
Le Monde	7,64	6,49	7,40
The New York Times	12,30	13,63	0,00
Het Laatste Nieuws	14,42	9,15	7,90
De Standaard	23,35	17,68	0,00
Libië	11,45	11,26	5,40
Tunesië	12,90	13,69	3,00
Totaal	12,28	12,71	4,60

5.2 Framevariaties

5.2.1 Semetko en Valkenburg en het nationaliseringsframe

Voor elk frame worden multi-itemschalen berekend op basis van gemiddelde scores door een optelling te maken van de scores van de items waaruit het frame bestond en deze som daarna te delen door het aantal items. Zo wordt telkens gekomen tot een schaal dat voor elk frame een bereik heeft van 0 (het frame is helemaal niet aanwezig) tot 1 (het frame is helemaal wel aanwezig). Alle tussenliggende waarden wijzen op de aanwezigheid van het frame, waarbij dit frame slechts tot uiting komt via enkele van de indicatoren, maar niet via allemaal. Op basis van deze schalen wordt vervolgens het gemiddeld voorkomen van de frames in de krantenartikels berekend. Het conflictframe ($\bar{x}=.26$; $SD=.34$) en het human interestframe ($\bar{x}=.23$; $SD=.40$) blijken de twee meest voorkomende frames te zijn, gevolgd door het nationaliseringsframe ($\bar{x}=.21$; $SD=.36$). Het economische gevolgenframe ($\bar{x}=.02$; $SD=.13$) en het moraliteitsframe ($\bar{x}=.05$; $SD=.19$) worden slechts in mindere mate teruggevonden in de krantenartikels. Vervolgens wordt nagegaan of de pagina waarop de artikels verschenen, de lengte van de artikels (uitgedrukt in aantal woorden) en het journalistieke genre kunnen worden opgenomen als controlevariabelen in de analyses. Hiervoor worden correlaties berekend tussen deze drie variabelen en de schalen die werden opgesteld voor de frames. De resultaten worden hieronder weergegeven in tabel 5.

Tabel 5: Correlaties tussen controlevariabelen en frames

	Human Interest	Conflict	Economische Gevolgen	Moraliteit	Nationalisering
Woordlengte	.34**	.04 ^(ns)	.12*	.21**	.09 ^(ns)
Genre	.42**	-.13*	-.01 ^(ns)	.13*	-.06 ^(ns)
Pagina	.01 ^(ns)	-.18**	.02 ^(ns)	.21**	-.01 ^(ns)

** $p < .01$; * $p < .05$; ns= niet significant

Op basis van deze correlatieanalyse wordt besloten de drie variabelen op te nemen als controlevariabelen voor de vier frames van Semetko en Valkenburg. De analyses rond het nationaliseringsframe zullen echter afzonderlijk worden uitgevoerd zonder de controlevariabelen, aangezien geen enkel van deze variabelen een significante correlatie vertoont met dit frame.

5.2.1.1 Framevariatie: Libië en Tunesië

Er wordt onderzocht of journalisten in krantenartikels over Libië op een statistisch significant niveau gebruik maken van andere frames dan in hun berichtgeving over Tunesië. Voor de vier frames van Semetko en Valkenburg wordt een MANCOVA analyse uitgevoerd met journalistiek genre, lengte van de artikels en plaats in de krant als covariaten. Deze analyse wijst uit dat er geen verschillen kunnen worden vastgesteld tussen berichtgeving over de beide cases ($F(4,381)=1,34$; $p=.225$; $\eta^2=.01$). Daarnaast is er wat betreft het nationaliseringsframe eveneens geen significant verschil gevonden tussen artikels in verband met de Tunesische opstand en artikels in verband met de Libische opstand ($t(387)=1.26$; $p=.21$). Journalisten gebruiken met andere woorden in hun berichtgeving over Tunesië geen andere frames dan in hun berichtgeving over Libië en leggen ook niet vaker de link tussen het eigen land en Tunesië dan tussen het eigen land en Libië.

5.2.1.2 Framevariatie: voor en na ijkpunt

In twee instantie wordt nagegaan of er in krantenberichten andere frames gebruikt worden na de twee vooropgestelde ijkpunten (met name de vlucht van Ben Ali uit Tunesië en de dood van Kadhafi in Libië) dan in vergelijking met de perioden voor deze ijkpunten. Opnieuw wordt een MANCOVA gebruikt als teststatistiek voor de vier frames van Semetko en Valkenburg. Uit de analyse blijkt dat journalisten inderdaad na de val van Ben Ali en Khadafi een andere invalshoek gebruiken om te berichten over de opstanden in Libië en Tunesië dan voor de val van deze dictators ($F(4,381)=16,73$; $p<.001$; $\eta^2=.15$). Wanneer in detail wordt onderzocht in welk opzicht de berichtgeving in beide periodes van elkaar verschilden, wordt er enkel een verschil gevonden met betrekking tot het conflictframe ($F(1,384)=66,43$; $p<.001$; $\eta^2=.15$). Er wordt met andere woorden in de periode voor de vlucht van Ben Ali en de dood van Kadhafi veel meer bericht in termen van conflict, waarbij de nadruk wordt gelegd op de confrontatie en onenigheid tussen beide partijen. Na de val van de dictators wordt dit frame veel minder teruggevonden in de berichtgeving. Wat betreft het nationaliseringsframe kan eveneens een significant verschil worden vastgesteld ($t(262,465)=-3,28$; $p<.001$). Na de vlucht van Ben Ali uit Tunesië en de dood van Kadhafi in Libië ($\bar{x}=.25$; $SD=.38$) leggen journalisten meer nadruk op het verband tussen deze landen en het eigen land dan voor de val van de dictators ($\bar{x}=.13$; $SD=.30$).

5.2.1.3 Framevariatie: populaire versus kwaliteitskrant (Vlaanderen)

Vervolgens wordt nagegaan of er tussen de Vlaamse kwaliteitskrant De Standaard en de Vlaamse populaire krant Het Laatste Nieuws verschillen kunnen worden teruggevonden wat betreft de berichtgeving over de opstanden. Een MANCOVA van de frames van Semetko en Valkenburg ($F(4,102)=1.50$; $p=.21$; $\eta^2=.06$) wijst uit dat de kleine verschillen die er zijn tussen de beide kranten niet statistisch significant zijn. Er is echter wel een significant verschil tussen de beide kranten met betrekking tot het nationaliseringsframe. DS ($\bar{x}=.12$; $SD=.27$) benadrukt significant minder de link met het eigen land dan HLN ($\bar{x}=.34$; $SD=.35$) in de berichtgeving ($t(60,980)=-3,43$; $p<.001$).

5.2.1.4 Framevariatie: kwaliteitskranten in Vlaanderen, Frankrijk en de VSA

Tot slot wordt onderzocht of kwaliteitskranten in Vlaanderen (De Standaard), Frankrijk (Le Monde) en de VSA (The New York Times) statistisch significant verschillen in hun framegebruik in de berichtgeving over de opstanden in Libië en Tunesië. Een MANCOVA-analyse van het conflictframe, human interestframe, economische gevolgenframe en moraliteitsframe wijst uit dat zulke verschillen zich inderdaad manifesteren tussen de drie landen ($F(8,684)=6,03$; $p<.001$; $\eta^2=.07$). Wanneer meer in detail wordt nagegaan welke verschillen in frames aanleiding geven hiervoor, wordt gevonden dat zowel het conflictframe ($F(2,345)=16,66$; $p<.001$; $\eta^2=.09$) als het economische gevolgenframe ($F(2,345)=3,20$; $p<.05$; $\eta^2=.02$) hiervoor verantwoordelijk zijn. Wat betreft het conflictframe gebruiken de journalisten van LM ($\bar{x}=.19$; $SD=.29$) dit frame significant minder dan deze van DS ($\bar{x}=.29$; $SD=.36$) en NYT ($\bar{x}=.39$; $SD=.39$). Het Franse kwaliteitsdagblad legt met andere woorden minder nadruk op de confrontatie en onenigheid tussen de burgers en het regime in Libië en Tunesië. Journalisten van NYT doen dit dan weer het meest. Wanneer wordt gekeken naar het economische gevolgenframe, wordt er enkel een significant verschil gevonden tussen de waarden van LM ($\bar{x}=.01$; $SD=.07$) en NYT ($\bar{x}=.06$; $SD=.21$). De journalisten van NYT benadrukken in hun berichtgeving over de opstanden meer de financiële kosten die deze conflicten met zich kunnen meebrengen en tot welke economische gevolgen dit kan leiden. De waarden van beide kranten zijn echter erg laag, waardoor men zich kan afvragen of deze verschillen ook implicaties met zich meebrengen. Er worden echter geen statistisch significante verschillen teruggevonden tussen DS ($\bar{x}=.12$; $SD=.27$), LM ($\bar{x}=.21$; $SD=.37$) en NYT ($\bar{x}=.25$; $SD=.39$) wat betreft het nationaliseringsframe ($F(2,348)=2,69$; $p=.07$).

Tabel 6: Gemiddelde framescores (met standaarddeviatie) volgens medium, periode en land van de Arabische Lente

	Human Interest	Conflict	Economische Gevolgen	Moraliteit	Nationalisering
Libië	.25 (.41)	.29 (.34)	.04 (.16)	.06 (.22)	.19 (.36)
Tunesië	.22 (.40)	.24 (.34)	.09 (.09)	.05 (.17)	.23 (.36)
Voor ijkpunt	.23 (.39)	.47 (.36)	.02 (.14)	.02 (.12)	.13 (.30)
Na ijkpunt	.24 (.41)	.17 (.29)	.02 (.12)	.07 (.21)	.25 (.38)
DS	.14 (.35)	.29 (.36)	.01 (.08)	.11 (.29)	.12 (.27)
HLN	.13 (.33)	.26 (.30)	.03 (.16)	.00 (.00)	.34 (.35)
NYT	.24 (.41)	.39 (.39)	.06 (.21)	.06 (.20)	.25 (.39)
LM	.29 (.43)	.19 (.29)	.01 (.07)	.04 (.16)	.21 (.37)
Totaal	.23 (.40)	.26 (.34)	.02 (.13)	.05 (.19)	.21 (.36)

5.2.2 Diagnostische en prognostische frames

5.2.2.1 Diagnostische frames

In het algemeen wordt in 37,00 procent van de krantenartikels een of meerdere oorzaken van de opstanden in Tunesië of Libië besproken. Vooral de zelfverbranding van Mohammed Bouazizi en de arrestatie van advocaat Terbil als aanleiding van de opstanden worden door de kranten vaak aangehaald (in 15,40 procent van de artikels). Wat betreft de oorzaken van de ontevredenheid van de burgers (met andere woorden, de dieperliggende beweegredenen van de opstandelingen), wordt voornamelijk verwezen naar het corrupte karakter van het heersende regime (13,60 procent), naar de onderdrukking waarmee burgers werden geconfronteerd (11,10 procent) en naar de stijgende werkloosheidscijfers in de landen (10,50 procent). Er wordt slechts zelden verwezen naar de oneerlijke verkiezingen georganiseerd door het regime (2,10 procent) of de recente prijsstijgingen waarmee de bevolking werd geconfronteerd (3,90 procent).

Er is een statistisch significant verschil op te merken tussen de Libische en Tunesische cases ($\chi^2(1)=102,91$; $p<.001$). In slechts 8,40 procent van de krantenartikels over Libië worden verwijzingen gemaakt over de mogelijke oorzaken of aanleidingen van de opstanden in het land. Wanneer wordt gekeken naar artikels over Tunesië, stijgt dit percentage naar 58,60 procent. Journalisten verwijzen met andere woorden significant meer naar redenen waarom Tunesiërs in opstand kwamen tegen het regime van Ben Ali dan naar redenen waarom Libiërs dit deden tegen het regime van Kadhafi. Vervolgens kan een verschil worden opgetekend tussen berichten die verschenen voor de vooropgestelde ijkpunten en na deze ijkpunten. Daar waar in berichtgeving verschenen voor de ijkpunten in 27,40 procent van de artikels wordt verwezen naar redenen waarom burgers op straat komen tegen hun leider, gebeurt dit in artikels verschenen na de ijkpunten in 40,90 procent van de gevallen. Dit verschil is statistisch significant ($\chi^2(1)=6,28$; $p<.05$). Pas wanneer de beide dictators niet

langer aan het hoofd staan van het land, leggen journalisten meer nadruk op de oorzaken van de opstanden. Tot slot wordt geanalyseerd of er verschillen tussen kranten kunnen worden opgetekend. Hoewel de Vlaamse kwaliteitskrant DS meer oorzaken aanhaalt van de opstanden in Libië en Tunesië dan het Vlaamse populaire dagblad HLN, is dit verschil niet significant ($\chi^2(1)=1,72$; $p=.19$). Daarnaast worden ook geen significante verschillen teruggevonden tussen de internationale kwaliteitspers ($\chi^2(2)=1,86$; $p=.39$). Er kan met andere woorden niet worden besloten dat journalisten van bepaalde kranten meer nadruk leggen op de beweegredenen van burgers in Libië en Tunesië om in opstand te komen tegen de heersende regimes.

Vervolgens worden journalistiek genre, plaats in de krant en lengte van de artikels opgenomen als controlevariabelen. Elk van deze variabelen wordt omgezet naar een continue variabele, waarna de variabelen kunnen worden opgenomen in kruistabellen. Journalistiek genre vormt daarbij een variabele met vijf categorieën (nieuwsbericht, opinie redactie, opinie extern, interview en reportage). Aangezien de categorie 'Ander' slechts eenmalig werd gecodeerd in de krantenberichten, wordt deze categorie niet mee opgenomen in deze berekeningen. De variabele plaats in de krant wordt omgevormd naar een variabele met vijf categorieën (pagina 1, pagina 2 tot en met 5, pagina 6 tot en met 10, pagina 11 tot en met 15 en pagina 16 of hoger). Tot slot wordt de lengte van de artikels omgevormd tot een continue variabele met drie categorieën (minder dan 630 woorden, tussen 630 en 1000 woorden en meer dan 1000 woorden). Elk van deze drie variabelen vertoont een significante samenhang met het diagnostische frame. Lengte van de artikels vertoont de sterkste samenhang ($\chi^2(2)=19,01$; $p<.001$), gevolgd door plaats in de krant ($\chi^2(4)=15,16$; $p<.01$) en journalistiek genre ($\chi^2(4)=10,88$; $p<.05$). Wanneer deze drie variabelen worden opgenomen als controlevariabelen in de analyse die de verschillen tussen Libië en Tunesië onderzocht, blijken de verschillen tussen beide landen nog steeds significant te zijn voor alle categorieën binnen journalistiek genre, alle categorieën binnen lengte van de artikels en vier van de vijf categorieën binnen plaats in de krant (enkel wat betreft de voorpagina worden geen verschillen meer vastgesteld tussen beide landen). Worden de drie controlevariabelen mee opgenomen in de analyse die de verschillen in berichtgeving voor en na het ijkpunt nagaat, dan blijken de verschillen tussen deze perioden niet langer significant te zijn. De waargenomen verschillen tussen artikels verschenen voor en na de vooropgestelde ijkpunten met betrekking tot het voorkomen van diagnostische frames zijn met andere woorden te wijten aan de verschillen in lengte, genre en plaatsing van de artikels eerder dan aan de perioden zelf. In verband met deze beide analyses (zowel wat betreft onderzochte case als wat betreft de periode) moet echter worden opgemerkt dat door de vele cellen die op deze manier gecreëerd worden, er veel cellen zijn waar het aantal artikels bijzonder klein is. Hierdoor moeten de resultaten met de nodige kritischheid worden in acht genomen.

5.2.2.2 Prognostische frames

In 28 procent van alle artikels wordt een verwijzing gevonden naar mogelijke oplossingen voor ofwel de conflicten in Libië en Tunesië of ofwel de oorzaken die tot deze conflicten leidden. Daarbij wordt vooral de nadruk gelegd op het aftreden van de heersende regimes (in 13,90 procent van de artikels) of op interne hervormingen (bv. wat betreft politieke, socio-economische of mensenrechtelijke elementen) in de landen (9,00 procent). Diplomatie wordt amper aangehaald als mogelijk oplossing voor de problematiek (0,50 procent).

Wanneer de berichtgeving rond de Libische case wordt vergeleken met deze rond de Tunesische case, kan worden vastgesteld dat er nauwelijks een verschil is tussen de beide landen ($\chi^2(1)=0,02$; $p=.89$). Men kan met andere woorden niet concluderen dat journalisten van de vier onderzochte kranten meer oplossingen voorstellen voor de problematiek in Libië dan voor deze in Tunesië. Vervolgens kunnen ook geen verschillen worden vastgesteld tussen artikels geschreven voor de vooropgestelde ijkpunten en artikels geschreven na de vooropgestelde ijkpunten ($\chi^2(1)=1,80$; $p=.18$). Hoewel in berichtgeving na het ijkpunt iets meer nadruk wordt gelegd op mogelijke oplossingen, is dit verschil niet significant. Tot slot levert een vergelijking tussen de geanalyseerde media wel significante verschillen op. Wanneer wordt gekeken naar de Vlaamse media, kan worden vastgesteld dat het populaire dagblad HLN in mindere mate een nadruk legt op oplossingen dan de kwaliteitskrant DS ($\chi^2(1)=6,82$; $p<.01$). Bij HLN komen deze oplossingen slechts in ongeveer een tiende van alle artikels aan bod, terwijl dit cijfer in DS verhoogt naar ongeveer een derde van de artikels. Daarnaast levert ook een internationale vergelijking tussen de drie kwaliteitskranten DS, LM en NYT een significant verschil op ($\chi^2(2)=7,71$; $p<.05$). Journalisten van LM besteden in hun berichtgeving het minst aandacht aan oplossingen voor de opstanden in Libië en Tunesië, journalisten van NYT het meest.

Net als bij de diagnostische frames, worden ook hier de analyses heruitgevoerd, ditmaal met controlevariabelen. Ditmaal wordt plaats in de krant niet mee opgenomen als controlevariabele, aangezien er geen significante samenhang blijkt te zijn tussen deze plaats en de prognostische frames ($\chi^2(4)=5,19$; $p=.27$). Dit blijkt wel het geval voor journalistiek genre ($\chi^2(4)=13,30$; $p<.01$) en lengte van de artikels ($\chi^2(2)=7,73$; $p<.05$). Wanneer beide controlevariabelen in de analyses worden opgenomen blijken de verschillen tussen DS en HLN niet langer significant voor alle categorieën van het journalistieke genre, maar slechts voor drie van de vijf (met name nieuwsbericht, opinie extern en opinie redactie). Wel zijn de verschillen tussen beide kranten nog steeds significant in alle categorieën van lengte. Wat betreft de internationale vergelijking tussen DS, LM en NYT wordt enkel een significante samenhang genoteerd tussen deze kranten en het voorkomen van prognostische frames in de categorie nieuwsbericht (journalistiek genre) en bij artikels die minder dan 630 woorden tellen (lengte van de artikels). Opnieuw moet echter worden opgemerkt dat door het groot aantal cellen in de

analyse heel wat cellen een laag aantal artikels bevatten. De hier vermelde analyses moeten in het licht van die opmerking worden geïnterpreteerd.

Tabel 7: Artikels met minstens één mogelijke oorzaak of oplossing voor de opstanden, volgens medium, periode en land van de Arabische Lente (in percentages)

	Diagnostische frames	Prognostische frames
Libië	8,40	28,10
Tunesië	58,60	27,50
Voor ijkpunt	27,40	23,00
Na ijkpunt	40,90	29,70
Het Laatste Nieuws	31,60	10,50
The New York Times	34,80	39,30
Le Monde	36,30	23,70
De Standaard	44,40	33,30
Totaal	37,00	28,00

5.2.3 Overzicht van framevariatiës

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke frames aanleiding gaven tot statistisch significante verschillen en dit volgens case, periode en medium. Medium 1 staat daarbij voor de vergelijking tussen DS en HLN, medium 2 voor de vergelijking tussen DS, LM en NYT.

Tabel 8: Overzicht van framevariatiës

	Semetko en Valkenburg	Nationaliseringsframe	Diagnostische frames	Prognostische frames
Case	0	0	1	0
Periode	1 (Conflict)	1	0	0
Medium 1	0	1	0	1
Medium 2	1 (Conflict, economische gevolgen)	0	0	1

0: geen statistisch significante verschillen vastgesteld; 1: wel statistisch significante verschillen vastgesteld

6 DISCUSSIE

6.1 Terugkoppeling naar onderzoeksvragen

In onderstaande paragrafen zal worden getracht een antwoord geformuleerd te worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

6.1.1 Framegebruik in berichtgeving rond de Arabische Lente

Het conflictframe ($\bar{x}=.26$; $SD=.34$) en het human interestframe ($\bar{x}=.23$; $SD=.40$) werden het meest teruggevonden in de artikels, gevolgd door het nationaliseringsframe ($\bar{x}=.21$; $SD=.36$). Het economische gevolgenframe ($\bar{x}=.02$; $SD=.13$) en het moraliteitsframe ($\bar{x}=.05$; $SD=.19$) kwamen daarentegen amper voor in de berichtgeving. Wanneer er werd gerapporteerd over de opstanden in Tunesië en Libië gebeurde dit met andere woorden significant meer door de nadruk te leggen op de onenigheid of gevechten tussen opstandelingen en het regime enerzijds en anderzijds door de problematiek een menselijk gelaat te geven en persoonlijke verhalen aan de man te brengen. Bovendien hanteren journalisten in hun berichtgeving over de Arabische Lente erg vaak een nationale insteek door nationale personen aan het woord te laten of de problematiek te verbinden met het eigen land. Het feit dat het conflictframe in het algemeen het meest gebruikte frame is in de onderzochte krantenartikels valt binnen de lijn van verwachtingen. Ongeveer een halve eeuw geleden stelde Galtung en Ruge (1965) al dat conflict een belangrijk criterium was om (buitenlandse) gebeurtenissen op te nemen in het nieuws. Indien de onenigheid en vijandigheid tussen beide partijen in de Arabische conflicten inderdaad een criterium voor nieuwsselectie was, lijkt het aannemelijk dat dit ook tot uiting komt in de berichtgeving zelf. Ook in algemeen politiek nieuws is het conflictframe een van de meest gehanteerde (de Vreese, Peter & Semetko, 2001). Tevens is het beperkte voorkomen van het moraliteitsframe gelijkaardig aan resultaten van vorig onderzoek (bv. Semetko en Valkenburg, 2000). De studie van Semetko en Valkenburg betrof echter een onderzoek naar framing van Europese politieke aangelegenheden, waardoor de vergelijking met een kritische geest moet worden bekeken. Desalniettemin gaat het hier over generische frames die niet gebonden zijn aan een bepaalde thematiek, waardoor de vergelijking interessant kan zijn. Wanneer zowel bij de studie van Semetko en Valkenburg als bij de hier uitgevoerde studie het moraliteitsframe amper wordt teruggevonden in de berichtgeving, kunnen hierbij enkele kritische vragen worden gesteld. Kan men het moraliteitsframe beschouwen als een volwaardig frame wanneer het amper gebruikt wordt in mediaboodschappen? Het doel van inhoudsanalysen is immers om een patroon van frequent gebruikte frames vast te stellen, als eerste stap in onderzoek naar framingeffecten. Wanneer een frame amper wordt gebruikt in de media, zal dit frame dan effecten hebben? Moet het dan nog worden opgenomen in volgend onderzoek naar media-inhouden en media-effecten? In vele onderzoeken wordt het moraliteitsframe niet opgenomen,

net omwille van het argument dat het in de onderzoeken waar het wel wordt gehanteerd zelden wordt teruggevonden als een frequent gebruikt frame. Welke implicaties dit framegebruik met zich meebrengt, moet worden nagegaan in effectenonderzoek. Staan burgers in westerse landen bijvoorbeeld minder gunstig tegenover financiële hulp aan de getroffen landen omdat er in de berichtgeving amper aandacht wordt besteed aan het kostenplaatje en men bijgevolg geen inzicht heeft in de economische situatie? Betekent de sterke aanwezigheid van het human interestframe dat mensen gevoelens van empathie en medeleven ontwikkelen ten opzichte van de aanwezige burgerbevolking in de landen van de Arabische Lente, waardoor ze het net wel belangrijk vinden dat er westerse steun wordt gegeven aan deze landen? Ook het gebruik van het nationaliseringsframe kan de betrokkenheid met het onderwerp vergroten. Het formuleren van antwoorden op de gestelde vragen overstijgt het hier gevoerde onderzoek, maar verdient desalniettemin aandacht. Het levert onder meer belangrijke informatie op voor de beleidsvoerders van westerse landen.

Wat betreft diagnostische en prognostische frames in de berichtgeving kan worden vastgesteld dat er iets meer verwezen wordt naar oorzaken van de opstanden dan naar oplossingen voor de problematiek. In 37 procent van de artikels wordt verwezen naar minstens één oorzaak van de revoluties tegenover 28 procent waarin verwezen wordt naar minstens één oplossing. Wanneer meer in detail wordt gekeken naar welke oorzaken van de opstanden worden vermeld in de artikels, kan worden vastgesteld dat uit elke categorie van oorzaken (namelijk politieke oorzaken, sociaal-economische aangelegenheden, gebrek aan mensenrechten en overige) één element sterk wordt benadrukt. Wat betreft politieke oorzaken van de opstanden wordt in de krantenartikels vooral aandacht besteed aan het corrupte karakter van de heersende regimes. Daarnaast wordt de hoge graad van werkloosheid vaak aangeduid als een socio-economische oorzaak voor de onrusten in Tunesië en Libië. Wanneer wordt gekeken naar het gebrek aan mensenrechten, dan springt vooral de decennialange onderdrukking van de bevolking door de regimes in het oog. Tot slot wordt veel aandacht besteed aan de onmiddellijke aanleidingen van de opstanden in de landen, namelijk de zelfmoord van Bouazizi en de arrestatie van Terbil. Wordt er gekeken naar mogelijke oplossingen voor de problematiek, dan wordt vooral de nadruk gelegd op het aftreden van de regimes en het invoeren van hervormingen. Opnieuw kan enkel worden gespeculeerd over de mogelijke implicaties van dit framegebruik. Er wordt in de krantenartikels weinig aandacht besteed aan de rol van westerse landen in de opstanden, zoals diplomatie of economische steun van het Westen als oplossingen voor de problematiek. De oplossingen die wel veelvuldig worden herhaald in de mediaboodschappen zijn oplossingen die voornamelijk intern moeten worden verwezenlijkt door de getroffen landen zelf. Het is de vraag of zulke verslaggeving leidt tot een beeld bij de westerse bevolking dat de oorzaken van de opstanden bij de landen zelf lag en ze ook zelf hun eigen problemen moeten oplossen. Indien dit het geval is, zou men zeer weigerachtig kunnen staan tegenover westerse hulp aan de landen van de Arabische Lente.

6.1.2 Verschillen tussen Libië en Tunesië

Wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen de beide landen van de Arabische Lente die als case werden genomen in dit onderzoek, zijn er weinig verschillen vast te stellen tussen de Libische case en de Tunesische case. Het enige statistisch significante verschil dat werd teruggevonden tussen Libië en Tunesië is gerelateerd aan diagnostische framing. In berichtgeving rond de Libische opstanden werd slechts in 8,40 procent van de berichten een melding gemaakt van mogelijke oorzaken van deze opstanden, terwijl dit percentage voor Tunesische berichtgeving steeg tot 58,60 procent. Journalisten besteedden met andere woorden meer aandacht aan de achterliggende oorzaken van de Tunesische case, daar waar dit voor Libië minder het geval was. Dit verschil kan mogelijk verklaard worden door het tijdsframe dat werd geanalyseerd voor beide cases. De Tunesische case werd immers geanalyseerd vanaf het uitbreken van de opstanden na de zelfmoord van Mohamed Bouazizi tot vier weken na het aftreden van dictator Ben Ali. De Libische revolutie nam echter een bredere periode in beslag en deze periode werd niet volledig geanalyseerd. Libië kende de eerste opstanden in februari 2011 en in augustus 2011 sloeg kolonel Kadhafi op de vlucht. Krantenberichten uit deze periode werden niet opgenomen in de analyses, maar bevatten mogelijk wel meer informatie over de oorzaken van de Libische opstanden. De berichtgeving rond Libië die werd onderzocht in deze studie dateerde van een latere periode. Het is aannemelijk te verwachten dat in deze berichtgeving enkel een nieuwe stand van zaken wordt gegeven in plaats van telkens terug te komen op de oorzaken van de problematiek.

6.1.3 Verschillen tussen perioden

Wanneer een vergelijking wordt gemaakt tussen de perioden voor de vooropgestelde ijkpunten en na deze ijkpunten, kunnen enkele verschillen worden vastgesteld. Ten eerste wordt het conflictframe meer gebruikt voor het aftreden van Ben Ali en de dood van Kadhafi dan erna. Dit verschil lijkt logisch te verklaren. Voor de val van beide dictators was de strijd tussen de bevolking en de regimes immers voortdurend aanwezig in Tunesië en Libië. Zowel op fysiek als op mentaal niveau stonden de twee groepen met gekruiste degenen tegenover elkaar. Na de val van Ben Ali en de dood van Kadhafi was deze strijd in mindere mate aanwezig in de landen en werd ook in de berichtgeving de nadruk op andere aspecten gelegd. Ten tweede is er na de val van de dictators een verhoogde aanwezigheid van het nationaliseringsframe in de krantenartikels. Journalisten besteedden na de ijkpunten meer aandacht aan de link tussen Tunesië en Libië enerzijds en het eigen land anderzijds. Dit kan mogelijk worden verklaard door het gegeven dat journalisten hun eigen land niet willen verbinden aan een land dat geregeerd wordt door een dictator. Eens deze dictator afgetreden of gedood is, wil men de link met het eigen land wel maken.

6.1.4 Verschillen tussen De Standaard en Het Laatste Nieuws

Wanneer de populaire krant HLN wordt vergeleken met de kwaliteitskrant DS kan een verschil wat betreft nationaliseringsframe worden vastgesteld. Journalisten van HLN legden in hun berichtgeving meer het verband tussen het eigen land en de Arabische Lente en lieten meer mensen van nationale oorsprong aan het woord in de artikels dan deze van DS. Daarnaast werd een verschil gevonden met betrekking tot prognostische frames. Uit de analyse bleek dat in krantenartikels van HLN veel minder werd gewezen op mogelijk oplossingen voor de problematiek dan in krantenartikels in DS. Er werden echter geen verschillen vastgesteld wat betreft de generische frames van Semetko en Valkenburg. Dit is opmerkelijk aangezien vergelijkende analyses tussen kwaliteitsmedia en populaire media in vorige onderzoeken vaak uitwezen dat elk type media een voorkeur heeft voor bepaalde frames. Zo wordt populaire media vaker geassocieerd met het human interestframe en kwaliteitsmedia vaker met het economische gevolgenframe.

6.1.5 Verschillen tussen De Standaard, Le Monde en The New York Times

Wanneer een internationaal vergelijkende analyse wordt gemaakt tussen drie kwaliteitskranten afkomstig van Vlaanderen, Frankrijk en de VSA, kunnen enkele duidelijke verschillen worden teruggevonden. Wat betreft het conflictframe is er een significant verschil tussen de kranten, waarbij LM in mindere mate gebruik zal maken van dit frame, gevolgd door DS en NYT. Daarnaast is er ook een verschil in het gebruik van het economische gevolgenframe, waarbij LM dit frame significant minder gebruikt dan NYT. In eerder onderzoek naar berichtgeving in kwaliteitskranten kwam naar voor dat deze kranten meer gebruik maken van het conflictframe en economische gevolgenframe en in mindere mate van het human interestframe en het nationaliseringsframe. De resultaten in deze studie zijn wat dit betreft niet helemaal in lijn met voorgaand onderzoek. De kwaliteitskranten maken wel frequent gebruik van het conflictframe, maar helemaal niet van het economische gevolgenframe. Dit laatste frame wordt zowel bij LM, NYT als DS het minst van allemaal gebruikt in de berichtgeving. Het human interestframe en nationaliseringsframe scoren daarentegen erg goed in de analyse. Bij LM zijn deze twee frames zelfs het meest voorkomend en bij DS en NYT volgens ze als nummer twee en drie na het conflictframe. Tot slot kan worden vastgesteld dat LM in mindere mate melding maakt van mogelijke oplossingen voor de problematiek van de Arabische Lente ten opzichte van DS en NYT.

6.2 Beperkingen van het onderzoek

In dit onderzoek werd geen rekening gehouden met de visuele component van nieuwsberichten. Dit had twee redenen. Enerzijds was de beslissing puur pragmatisch: er werd immers geen beeldmateriaal meegeleverd met de artikels die afkomstig waren van Lexis Nexis. Anderzijds kan men zich afvragen of het onderzoeken van foto's en ander visueel materiaal een meerwaarde oplevert aan de analyse. Zo

wees het doctoraatsonderzoek van Van Gorp (2004) onder meer uit dat respondenten foto's bij een krantenartikel gaan interpreteren in het licht van het frame dat werd gehanteerd in de tekst. In zijn onderzoek naar asielzoekers toonde hij aan dat asielzoekers op een foto werden beschouwd als slachtoffers wanneer mensen een krantenartikel hadden gelezen met het slachtofferframe. Wanneer men echter een artikel had gelezen waarin asielzoekers werden afgeschilderd als indringers, dan ging men dezelfde asielzoekers op dezelfde foto beschouwen als profiteurs van onze samenleving. Desalniettemin kan het interessant zijn om het visuele aspect mee op te nemen in het onderzoek, wat in dit onderzoek niet is gebeurd. Daarmee vormt het echter geen uitzondering op andere framingonderzoeken. Matthes (2009) kwam immers tot het besluit dat in 83 procent van de onderzoeken naar framing en framingeffecten foto's en afbeeldingen niet mee werden opgenomen in de studie.

Het concept framing werd in deze studie geoperationaliseerd in twee verschillende soorten frames, namelijk vier frames naar het werk van Semetko en Valkenburg, aangevuld met het nationaliseringsframe en diagnostische en prognostische frames. Door te kiezen voor deze operationalisering werden alternatieve invalshoeken uit de analyse gesloten. Wanneer men de revoluties in de Noord-Afrikaanse en Arabische landen bijvoorbeeld beschouwd als een sociale protestbeweging, kan onder meer onderzocht worden in welke mate de status quo wordt in stand gehouden in de berichtgeving. Analyses moeten dan uitwijzen in welke mate de leiders van de landen gesteund werden in de mediaboodschappen. Er moet echter worden gewezen op het gegeven dat de Arabische Lente geen protestactie is van een sociale beweging tegen een gevestigde regering in een democratie, maar een grootschalige volksopstand tegen dictatoriale regimes. Met die kanttekening in het achterhoofd kan men verwachten dat media minder steun zullen geven aan dergelijk autoritair leiderschap dan aan westerse regeringen. Onderzoek toont daarenboven aan dat media in westerse landen waarvan de regering het dictatoriale regime steunt, vaak sceptischer staan tegenover deze leiders. Daarom kan men verwachten dat er in berichtgeving over de Arabische Lente slechts in beperkte mate een bevestiging van de status quo terug te vinden is. Desalniettemin blijft het interessant om dit te onderzoeken.

In dit onderzoek werd een deductieve werkwijze gehanteerd om frames in krantenberichten op te sporen. In het verleden is al gewezen op de nadelen die een deductieve werkwijze met zich kan meebrengen. De onderzoeker vertrekt daarbij immers van vooraf opgestelde frames, die misschien afkomstig zijn uit een gerelateerd onderzoeksdomein. Hierbij is het onzeker in welke mate deze frames aansluiten bij het analyseobject en bestaat er het gevaar dat niet alle nuances of invalshoeken van dat studiegebied omvat worden door de vooraf vastgestelde frames (Matthes & Kohring, 2008). Deze opmerkingen is ook in dit onderzoek terecht. Er werd bijvoorbeeld gebruik gemaakt van de generische frames vooropgesteld door Semetko en Valkenburg. Heel wat van het vorig onderzoek met deze

frames handelde echter over berichtgeving omtrent Europa of Europese aangelegenheden. Men kan zich afvragen of het wel een goede keuze was om deze frames te onderzoeken met betrekking tot de Arabische Lente. De hoogste gemiddelde framescore, deze van het conflictframe, haalde immers maar een waarde van .26. Dit onderzoek wilde door het gebruik van deze frames echter ook nagaan hoe rekbaar het begrip *generisch* is. De lage gemiddelde framescores tonen aan dat het begrip ‘generische frames’ met de nodige korrel zout moet worden geïnterpreteerd. De frames zijn niet gebonden aan een bepaalde thematiek, maar dat betekent niet dat ze met betrekking tot om het even welk onderwerp kunnen worden gehanteerd of geanalyseerd. Misschien was in deze studie beter geopteerd om te werken met issuespecifieke frames. Het werken met issuespecifieke frames heeft echter tot gevolg dat de resultaten minder vergelijkbaar zijn met vorig onderzoek.

6.3 Suggesties voor toekomstig onderzoek

Ondanks de sterke aanwezigheid van framingonderzoek in het politiek communicatiewetenschappelijk onderzoeksdomein, is er nog steeds een grote verscheidenheid aan analysemethoden en operationaliseringswijzen van het concept framing. Deze studie heeft weliswaar getracht om verschillende visie op framing samen te brengen in één onderzoek, maar slaagde er niet in om één geïntegreerde meetschaal te ontwikkelen. Toekomstig onderzoek kan zich toeleveren op het ontwikkelen van een eenduidige visie op framing, waardoor studies meer vergelijkbaar worden met elkaar en het domein van framingonderzoek niet langer in grote mate versplinterd is. Onderzoek kan zich daarbij ook richten naar wat de Vreese (2005) het frame-building proces noemt. Daarbij kunnen diepte-interviews met journalisten een interessante bijdrage leveren aan de kennis over hoe mediaframes tot stand komen.

De trein van de Arabische Lente is nog in volle vaart. Onderzoek naar framingeffecten kan een belangrijke bijdrage leveren aan beslissingen van beleidsmakers aangezien op deze manier kan worden nagegaan welke effecten mediaboodschappen teweeg brengen bij het ontvangende publiek (inclusief de beleidsmakers). De Arabische Lente is voor velen een onderwerp waarmee men enkel in contact komt via de (nationale) media. Mediakanalen geven dan ook mee vorm aan de meningen van het publiek tegenover de problematiek en beïnvloeden hoe mogelijke oplossingen ervoor zullen worden geïnterpreteerd. Aangezien Noord-Afrikaanse en Arabische landen geen onbelangrijke spelers zijn op het niveau van de internationale politiek en economie (bv. door de grote voorraad aan olie), is het belangrijk goede relaties te onderhouden met de landen en hulp te bieden waar mogelijk. Beleidsmakers moeten zich bij het schenken van die hulpmaatregelen echter bewust zijn van de maatschappelijke visie op de problematiek om zo de burgers op een adequate manier te kunnen vertegenwoordigen op het internationale toneel. Om deze visie te achterhalen, is meer onderzoek nodig. In eerste instantie is er onderzoek nodig naar de effecten die mediaboodschappen rond de

Arabische Lente met zich meebrengen. Goede inhoudsanalysen gaan daaraan vooraf. Deze studie nam slechts een krant per land onder de loep, waardoor het moeilijk wordt om resultaten te generaliseren. Studies zouden zich moeten richten naar krantenberichtgeving (van zowel kwaliteitspers als sensationele dagbladen), maar ook naar televisie (en zelfs internet) als belangrijke bronnen van informatie. Ook andere landen, in andere werelddelen, kunnen worden betrokken in de studies. Daarbij moet ook aandacht worden besteed aan issuespecifieke frames. Het gebruik van deze frames zorgt er weliswaar voor dat studies minder vergelijkbaar worden met andere onderzoeken, maar wanneer het doel van het onderzoek eruit bestaat een maatschappelijke visie op een issue te achterhalen (om bijvoorbeeld na te gaan of een bepaalde hulpmaatregel op steun van het publiek zou kunnen rekenen), is het vergelijkbaar zijn van studies van ondergeschikt belang.

BESLUIT

De opstanden die plaats vonden in heel wat Noord-Afrikaanse en Arabische landen zorgden voor behoorlijk wat opschudding, zowel in de betrokken landen als op internationaal niveau. Het resultaat van de Arabische Lente is een hertekend wereldbeeld, mede vorm gegeven door het aftreden van enkele dictators, het doorvoeren van interne hervormingen en veranderde verhoudingen met belangrijke westerse entiteiten. De opvattingen van westerse burgers over de gebeurtenissen in de Arabische landen zijn daarbij niet onbelangrijk. Ze kunnen worden beschouwd als een verklarende factor voor de houding en daden van landen als Frankrijk en de Verenigde Staten van Amerika ten opzichte van de revoluties. Mediaboodschappen spelen een belangrijke rol in het vormgeven van deze opvattingen. Om na te gaan welke effecten deze boodschappen met zich kunnen meebrengen, moet echter eerst een grondige analyse gemaakt worden van de inhoud ervan. Een manier om dit doel te bereiken is het uitvoeren van een frameanalyse op mediaberichtgeving.

In deze masterproef werd allereerst een theoretisch kader geschetst rond de begrippen Arabische Lente en framing. Daarbij werd bijzondere aandacht besteed aan de relaties tussen de onderzochte cases Tunesië en Libië en het Westen. Een inzicht in deze relaties vormde een belangrijk contextueel element in deze studie. De frameanalyse had een duidelijk doel voor ogen, namelijk het beschrijven van de verschillen die kunnen worden gevonden met betrekking tot cases, perioden en media. De operationalisering van het concept framing gebeurde aan de hand van twee denkpijlers. In eerste instantie werden vier van de vijf generische frames gehanteerd, zoals deze werden vooropgesteld door Semetko en Valkenburg, aangevuld met het nationaliseringsframe. Daarnaast werd gebruik gemaakt van het onderscheid tussen diagnostische en prognostische frames, ingevuld volgens de specifieke karakterisering van de oorzaken en oplossingen van de Arabische Lente. In de analyse werd gebruik gemaakt van krantenberichtgeving over de opstanden in Libië en Tunesië, afkomstig van Le Monde (Frankrijk), The New York Times (VSA), De Standaard (België) en Het Laatste Nieuws (België). Daarbij werd ook telkens de berichtgeving afkomstig uit de periode voor een opgesteld ijkpunt vergeleken met de periode na dit ijkpunt. Voor de Tunesische case werd het ijkpunt gevormd door de vlucht van dictator Ben Ali op 14 januari 2011, voor Libië door de dood van kolonel Kadhafi op 20 oktober 2011.

De frameanalyse leverde enkele interessante resultaten op. Zowel wat betreft case, periode als medium werden immers framevariëaties vastgesteld in de berichtgeving. Het kleinste aantal framevariëaties kon worden teruggevonden bij de berichtgeving rond Tunesië en rond Libië. Daarbij werden enkel significante verschillen teruggevonden wat betreft het gebruik van diagnostische frames. Uit een vergelijkende analyse over de berichtgeving voor en na de vooropgestelde ijkpunten kon meer framevariëatie worden vastgesteld. Er werden statistisch significante verschillen teruggevonden wat

betreft het conflictframe en het nationaliseringsframe. Dit toont aan dat journalisten na de val van dictators Kadhafi en Ben Ali een andere invalshoek hanteerden in hun berichtgeving. Een vergelijking tussen de Vlaamse kranten De Standaard en Het Laatste Nieuws toonde aan dat krantenartikels in de kwaliteitskrant op twee vlakken verschilden van krantenberichten in de sensationele krant. Er werden namelijk framevariaties teruggevonden rond het nationaliseringsframe en prognostische framing. Ook een internationale vergelijking tussen de kwaliteitskranten De Standaard, Le Monde en The New York Times leverde significante resultaten op. In dat vergelijkend opzet bleken het conflictframe, het economische gevolgenframe en prognostische framing aanleiding te geven tot framevariatie.

Als conclusie kan worden gesteld dat berichtgeving over de Arabische Lente niet gelijklopend is. Afhankelijk van waar men woont, welk soort mediaoutlet men verkiest, over welk betrokken land men informatie leest en wanneer dit gebeurt, krijgen burgers krantenartikels te consumeren met een verschillende invalshoek. Of dit een invloed heeft op de manier waarop consumenten de Arabische Lente interpreteren er een mening over vormen, kan met dit onderzoek niet worden vastgesteld. Desalniettemin vormt de studie een interessante casestudie en geven de gevonden resultaten stof tot nadenken over de rol van de media in deze actuele thematiek.

BIBLIOGRAFIE

- Abdel-Samad, H. (2011). *Oorlog of vrede. De Arabische Lente en de toekomst van het Westen*. Amsterdam-Antwerpen: Uitgeverij Contact.
- Anderson, L. (2011). Demystifying the Arab Spring: Parsing the Differences between Tunisia, Egypt and Libya. *Foreign Affairs*, 90(3), 2-7.
- Background Note: Tunisia (2008). Washington: U.S. Department of State - Bureau of Near Eastern Affairs.
- Bix, H.P. (2011). The North-African – Middle East Uprisings from Tunisia to Libya. *The Massachusetts Review*, 52(2), 329-347.
- Centrum voor Informatie over de Media (2011a). *Cijfers verklaard op erewoord: De Standaard*. Geconsulteerd op 20 april 2012 via http://www.cim.be/downloads.php?type=press_auth_reports&prefix=stated/nl/pdf/&report=275.pdf.
- Centrum voor Informatie over de Media (2011b). *Cijfers verklaard op erewoord: Het Laatste Nieuws/De Nieuwe Gazet*. Geconsulteerd op 20 april 2012 via http://www.cim.be/downloads.php?type=press_auth_reports&prefix=stated/nl/pdf/&report=186.pdf.
- Centrum voor Informatie over de Media (2011c). *Readership Survey: De Standaard*. Geconsulteerd op 20 april 2012 via http://www.cim.be/downloads.php?type=press_audience_legacy_public&report=2010-2011_Standaard_UnivNat_200.pdf.
- Centrum voor Informatie over de Media (2011d). *Readership Survey : Het Laatste Nieuws/De Nieuwe Gazet*. Geconsulteerd op 20 april 2012 via http://www.cim.be/downloads.php?type=press_audience_legacy_public&report=2010-2011_Laatste_Nieuws%2BNieuwe_Gazet_UnivNat_704.pdf.
- Dadush, U., & Dunne, M. (2011). American and European Responses to the Arab Spring: What's the Big Idea? *The Washington Quarterly*, 34(4), 131-145.
- De Bens, E., & Raeymaeckers, K. (2010). *De Pers in België. Het verhaal van de Belgische dagbladpers. Gisteren, vandaag en morgen*. Tielt: LannooCampus.
- De Cock, J. (15.03.2012). Syrië: 1 jaar protesten. *De Standaard*, pp. 22-23.
- De Cock, J. (2011). *De Arabische Lente. Een reis tussen revolutie en Fatwa*. Antwerpen: De Bezige Bij.

- De Smedt, J., Hooghe, M., & Walgrave, S. (2012). *Continuïteit of trendbreuk? Nieuwsjaar 2011: terugkeer naar buitenlands nieuws*. Geconsulteerd op 30 mei 2012 via http://www.m2p.be/nieuwsmonitor/Nieuwsmonitor_10.pdf.
- de Vreese, C.H. (2004). The Effects of Frames in Political Television News on Issue Interpretation and Frame Saliency. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(1), 36-52.
- de Vreese, C.H. (2005). News Framing: Theory and Typology. *Information Design Journal*, 13(1), 51-61.
- de Vreese, C.H., Peter, J., & Semetko, H.A. (2001). Framing Politics at the Launch of the Euro. A Cross-National Comparative Study of Frames in the News. *Political Communication*, 18, 107-122.
- Dixon, M. (2011). An Arab Spring. *Review of African Political Economy*, 38(128), 309-316.
- Dreyfuss, R. (2011). Washington's Weak Response. *The Nation*, 43-45.
- Entman, R.M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Entman, R.M. (2007). Framing Bias: Media in the Distribution of Power. *Journal of Communication*, 57, 163-173.
- Evans, M. (2010). Framing International Conflict : Media Coverage of Fighting in the Middle East. *International Journal of Media and Cultural Politics*, 6(2), 209-233.
- Galtung, J., & Ruge, M.H. (1965). The Structure of Foreign News. The Presentation of Congo, Cuba and Cyprus in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64-91.
- Gleissner, M., & de Vreese, C.H. (2005). News about the EU Constitution: Journalistic Challenges and Media Portrayal of the European Union Constitution. *Journalism*, 6(2), 221-242.
- Huypens, J. (2009). *Omgaan met de media is (geen) kinderspel. Een journalistieke verkenning*. Brussel: Politeia.
- Key Moments in the Arab Spring (2011). *Technology Review*, 114(5), 76.
- Lecheler, S., & de Vreese, C.H. (2011). Getting Real: The Duration of Framing Effects. *Journal of Communication*, 61, 959-983.
- Levy, B. (2011). Behind the Scenes of France's Lead on Libya. *New Perspective Quarterly*, 28(2), 48-51.

- Libya: Country Report (2011). New York: The PRS Group.
- Matthes, J. (2009). What's in a Frame? A Content Analysis of Media Framing Studies in the World's Leading Communication Journals, 1990-2005. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 86(2), 349-367.
- Matthes, J., & Kohring, M. (2008). The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity. *Journal of Communication*, 58, 258-279.
- Merrill, J.C., & Fisher, H.A. (1980). *The World's Great Dailies. Profiles of Fifty Newspapers*. New York: Hastings House Publishers.
- New York Times Company (2011). *About the Company*. Geconsulteerd op 23 april 2012 via <http://www.nytimes.com/company/index.html>.
- Office de Justification de la Diffusion (23.04.2012). *Book 2011. Press Payante Grand Public*. Geconsulteerd op 24 april 2012 via <http://www.ojd.com/decouvrir/bureaux/pp>.
- Schraeder, P.J., & Redissi, H. (2011). Ben Ali's Fall: The Upheavals in Egypt and Tunisia. *Journal of Democracy*, 22(3), 5-19.
- Semetko, H.A., & Valkenburg, P.M. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication*, 93-109.
- Sky, E. (2011). Arab Spring... American Fall? *Harvard International Review*, 23-27.
- Snow, D.A., Vliegenthart, R., & Corrigan-Brown, C. (2007). Framing the French Riots: A Comparative Study of Frame Variation. *Social Forces*, 86(2), 385-415.
- Tunesia: Country Report (2010). New York: The PRS Group.
- Valkenburg, P.M., Semetko, H.A., & de Vreese, C.H. (1999). The Effects of News Frames on Readers' Thoughts and Recall. *Communication Research*, 26(5), 550-569.
- Van Cauwenberge, A., Gelders, D., & Joris, W. (2009). Het Verdrag van Lissabon in het Nieuws: een Crossnationale Analyse van Nieuwsframes in de Kwaliteitspers. *Res Publica*, 2, 199-216.
- Van Gorp, B. (2004). *Frames in de nieuwsmedia. Een onderzoek naar het theoretisch en methodologisch potentieel van het concept framing met studies van de asielberichtgeving en haar effecten* [Doctoraatsthesis]. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

- Van Hüllen, V. (2011). Europeanisation through Cooperation? EU Democracy Promotion in Morocco and Tunisia. *West European Politics*, 35(1), 117-134.
- Van Leeuwen, M. (2011). De 'Arabische Lente' en geopolitiek. *Atlantisch Perspectief: Tijdschrift voor Internationale Betrekkingen en Veiligheidspolitiek*, 35(4), 4-8.
- Vervaeke, L. (2012). *De Jasmijnrevolutie: Startschot van de Arabische Lente*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Walker, M. (1982). *Powers of the Press. The World's Great Newspapers*. New York: Quartet Books.
- Wood, P.C. (2002). French Foreign Policy and Tunisia: Do Human Rights Matter? *Middle East Policy*, 9(2), 92-110.
- Zoubir, Y.H. (2009). Libya and Europe: Economic Realism at the Rescue of the Qaddafi Authoritarian Regime. *Journal of Contemporary European Studies*, 17(3), 401-415.

BIJLAGE: CODEBOEK

V1 Medium (Krant). Bij deze variabele wordt aangegeven uit welke krant het artikel afkomstig is.

Hierbij zijn er vier mogelijkheden: De Standaard, Le Monde, The New York Times en Het Laatste Nieuws.

V2 Land Krant. Bij deze variabele wordt aangegeven uit welk land de krant afkomstig is waarin het artikel verscheen. Hierbij zijn er drie mogelijkheden: België, Frankrijk en de Verenigde Staten van Amerika.

V3 Land Arabische Lente. Bij deze variabele wordt aangegeven over welk land van de Arabische Lente het artikel handelt. Hierbij zijn er twee mogelijkheden: Tunesië of Libië.

V4 Verschijningsdatum. Bij deze variabele wordt aangegeven wanneer het artikel verscheen in de desbetreffende krant, in het format dd/mm/jjjj. Deze waarde wordt opgenomen, zoals weergegeven in Mediargus of Lexis Nexis. Bij artikels rond Tunesië als case gaat de datarange van 17 december 2010 t.e.m. 11 februari 2011. Bij artikels rond Libië als case verloopt de datarange van 22 september 2011 t.e.m. 17 november 2011. Bij weekendedities of feestdagen wordt telkens de eerste dag genomen (bv. bij weekendedities wordt telkens de datum van zaterdag genomen). Le Monde brengt zijn krant uit onder de datum van de volgende dag, dus hierbij moet telkens een dag worden teruggeteld.

V5 Paginanummer. Bij deze variabele wordt aangegeven op welke pagina het artikel verscheen in de desbetreffende krant. Men neemt hierbij de originele paginanummering over, zoals weergegeven in Mediargus of Lexis Nexis. Bij de New York Times wordt er gewerkt met secties en binnen elke sectie start de paginanummering opnieuw. Bij deze krant zal de paginanummer dan ook worden genoteerd in de vorm van een combinatie van een letter (meestal van A t.e.m. E) en een cijfer (de paginanummer binnen de katern): bv. A10.

V6 Aantal woorden. Bij deze variabele wordt aangegeven uit hoeveel woorden het artikel bestaat. Men neemt hierbij de originele woordlengte over zoals weergegeven in Mediargus of Lexis Nexis.

V7 Journalistiek genre. Bij deze variabele wordt aangegeven in welk categorie het artikel kan worden geplaatst wat betreft journalistiek genre. Daarbij werden zes algemene categorieën geconstrueerd en dit op basis van een combinatie van de werken van Van Gorp (2004) en Huypens (2009).

1. *Nieuwsbericht*: hieronder vallen artikels van het genre nieuwsbericht, eenkolommer, coverstory, achtergrondverhaal en researchartikel. Een nieuwsbericht is hierbij het meest voorkomende en heeft een duidelijke kop, inleiding en broodtekst. Een eenkolommer (in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden kan deze meerdere kolommen in de krant beslaan) is een kort bericht met een hoog informatiegehalte, zonder citaten, zonder inleiding en doorgaans niet ondertekenend. Een coverstory is een artikel met de grootste kop op de bovenste helft van de voorpagina van de krant. Achtergrondverhalen en researchartikels zijn artikels waarbij niet louter wordt ingegaan op de gebeurtenissen van de dag, maar waarbij een issue in een bredere context wordt geplaatst door bijvoorbeeld een historische schets van de problematiek te geven.
2. *Opinie redactie*: hieronder vallen artikels van het genre opinie redactie, nieuwsanalyse, editoriaal en columns. Het gaat hierbij telkens om artikels die geschreven zijn door iemand van de redactie of een lid van buiten de redactie dat op regelmatige basis een bijdrage levert aan de krant. Indien het niet duidelijk is, wordt het als *opinie extern* gecodeerd. Een editoriaal is daarbij vaak geschreven door de hoofdredacteur en staat doorgaans op pagina 2 van de krant.
3. *Opinie extern*: hieronder vallen artikels van het genre opinie derden en lezersbrieven. Het gaat hier enerzijds om opiniestukken door derden geschreven (bv. een professor die een eenmalige bijdrage levert aan de krant) en anderzijds om brieven die ingezonden zijn door de lezers van de krant.
4. *Interview*: hieronder vallen artikels van het genre interview en portret. Een interview is een stuk in interviewvorm (vraag en antwoord) of waarin het overgrote deel van de oppervlakte wordt ingenomen door een weergave van een gesprek, dus meer dan een bericht met enkele citaten. Bij twijfel coderen als *nieuwsbericht*. Een portret is het schetsen van een beeld van een bepaald persoon, zonder dat deze noodzakelijk aan het woord komt (bijvoorbeeld door vrienden of tegenstanders aan het woord te laten).
5. *Reportage*: hieronder vallen artikels van het genre reportage en reisverhaal. Een reportage is een persoonlijk nieuwsbericht, waarbij de journalist ter plekke is geweest en beschrijft wat hij zelf meegemaakt en gezien heeft. Een reisverhaal is vergelijkbaar.
6. *Ander*: restcategorie. Hieronder vallen artikels van alle overige genres zoals cartoons, recensies, etc.

V8 Frames. Hierbij zal worden nagegaan welke frames worden gebruikt in de artikels. Elke variabele wordt daarbij beschouwd als een dummy-variabele (0 of 1).

V8.1A Diagnostische frames. Bij deze variabele wordt nagegaan of er in de artikels een diagnostisch frame wordt gehanteerd. Men gaat met andere woorden na of er in de tekst een vermelding is

van de oorzaken en aanleidingen van de Arabische Lente. Om categorieën op te stellen van mogelijke diagnostische frames in verband met de Arabische Lente werd gesteund op de literatuurstudie. Daarbij werden vijf categorieën onderscheiden. Belangrijk daarbij is dat de elementen expliciet moeten worden vermeld in het artikel als een oorzaak van de opstanden.

1. *Politieke oorzaken*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) corruptie, b) gebrek aan politieke vrijheid of c) oneerlijke verkiezingen worden aangehaald als mogelijke oorzaken van de opstanden.
2. *Socio-economische oorzaken*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) prijsstijgingen, b) stijgende werkloosheid, c) algemeen gebrek aan welvaart, armoede of d) de generatiekloof tussen jong en oud worden aangehaald als mogelijke oorzaken van de opstanden.
3. *Gebrek aan mensenrechten*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) gebrek aan persvrijheid, b) gebrek aan vrijheid van meningsuiting of c) onderdrukking en gebrek aan gelijke kansen worden aangehaald als mogelijke oorzaken van de opstanden.
4. *Overige*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel a) de zelfverbranding van Bouazizi of de arrestatie van Terbil of b) de opkomst van de sociale media worden aangehaald als aanleiding/katalysator van de opstanden.
5. *Andere*: restcategorie.

V8.1B Prognostische frames. Bij deze variabele wordt nagegaan of er in de artikels een prognostisch frame wordt gehanteerd. Men gaat met andere woorden na of er in de tekst een vermelding is van mogelijke oplossingen voor het probleem. Deze kunnen hypothetisch zijn (wat ziet men als de beste oplossing) of reeds ondernomen. Daarbij werden zes categorieën onderscheiden. Belangrijk daarbij is dat de elementen expliciet moeten worden vermeld in het artikel als een mogelijke oplossing voor de opstanden (of de problemen die de opstanden hebben veroorzaakt).

1. *Diplomatie, open dialoog*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel diplomatie wordt aangehaald als een mogelijke oplossing voor de opstanden in de Arabische landen.
2. *Militaire interventie*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel een militaire interventie of militaire hulp worden aangehaald als mogelijke oplossing voor de opstanden in de Arabische landen.
3. *Aftreden van leider/regime*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel het aftreden van de leider of zijn regime of het aanstellen van een nieuwe regering wordt aangehaald als mogelijke oplossing voor de opstanden in de Arabische landen.
4. *Economische samenwerking/monetaire steun*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel economische samenwerking met andere landen van de internationale gemeenschap

wordt aangehaald als een mogelijke oplossing voor de problemen die aan de oorzaak lagen voor de opstanden in de Arabische Lente.

5. *Interne hervormingen*: hierbij wordt nagegaan of in het artikel interne hervormingen op vlak van politiek, socio-economische aangelegenheden en mensenrechten worden aangehaald als mogelijke oplossingen voor de problemen die aan de oorzaak lagen voor de opstanden in de Arabische Lente.
6. *Andere*: restcategorie.

V8.2A Nationaliseringsframe. Bij deze variabele wordt nagegaan of er in de artikels een nationaliseringsframe wordt gehanteerd.

1. Wordt er in het bericht een link gemaakt tussen het eigen land en de Arabische Lente?
2. Worden nationale politici of personen (die voornamelijk nationaal actief zijn) geciteerd of aan het woord gelaten?

V8.2B Semetko en Valkenburg. Bij deze variabele wordt nagegaan of er in de artikels gebruik wordt gemaakt van generische frames zoals vooropgesteld door Semetko en Valkenburg (2000). Vier van de oorspronkelijke vijf frames worden gebruikt, namelijk het human interestframe, het conflictframe, het economische gevolgenframe en het moraliteitsframe. Elk frame wordt gemeten aan de hand van een schaal dat opgebouwd is uit een aantal vragen. Bij het human interestframe wordt de laatste oorspronkelijke vraag achterwege gelaten aangezien ze handelt over visuele informatie en dit niet mee opgenomen is. Bij het conflictframe werd de laatste oorspronkelijke vraag niet opgenomen (die peilt naar de vermelding van winnaars en verliezers) omdat vorig onderzoek uitwijst dat deze niet hetzelfde meet als de andere drie vragen. Wel wordt nog een vraag bijgevoegd, die peilt naar eventuele gevechten tussen beide partijen. Bij het economische gevolgenframe wordt gepeild naar het algemene kostenplaatje en naar de eventuele vermelding van winst en verlies. Het moraliteitsframe wordt overgenomen zoals vooropgesteld door Semetko en Valkenburg.

1. *Human interestframe*:
 - a. Zorgt het artikel voor een menselijk voorbeeld of een ‘menselijke gezicht’ voor het issue?
 - b. Gebruikt het artikel adjectieven of persoonlijke karakterschetsen die gevoelens van verontwaardiging, empathie, sympathie of medeleven opwekken?
 - c. Benadrukt het artikel hoe individuen of groepen getroffen worden door het probleem/het issue?
 - d. Gaat het artikel dieper in op het private of persoonlijke leven van de actoren?

2. *Conflictframe:*

- a. Geeft het artikel onenigheid tussen partijen, individuen, groepen of landen weer?
- b. Beschrijft het artikel gevechten/oproer/confrontatie tussen beide partijen?
- c. Geeft het artikel twee of meer zijden van een probleem/issue weer?

3. *Economische gevolgenframe*

- a. Is er een vermelding van het kostenplaatje?
- b. Is er een vermelding van winsten of verliezen nu of in de toekomst?

4. *Moraliteitsframe*

- a. Bevat het artikel een morele boodschap?
- b. Maakt het artikel verwijzingen naar moraliteit, God of andere religieuze dogma's?
- c. Biedt het artikel specifieke sociale voorschriften over hoe zich te gedragen?